

DET TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram/spesialisering:
Samfunnssikkerhet

Vårsemesteret, 2022

Forfatter: Reinert Kverneland Braaten

Reinert K. Braaten.....
(signatur forfatter)

Veileder: Bjørn Ivar Kruke

Tittel på masteroppgaven: Hvorfor er ikke norsk politi generelt bevæpnet?

Engelsk tittel: Why are the Norwegian police not generally armed?

Studiepoeng: 30

Emneord:
Politiet, bevæpning, beredskap,
sikkerhet, risiko, kriser

Sidetall: 62

+ vedlegg/annet: 74

Stavanger, 15. juni - 2022

Hvorfor er ikke norsk politi generelt bevæpnet?

- *Dokumentanalyse av sentrale dokumenter, med fokus på spørsmålet om bevæpning.*

Forord

Tusen takk til...

Min veileder Bjørn Ivar Kruke for ditt engasjement, gode råd og diskusjoner underveis i oppgaveskrivingen.

Astrid for korrekturlesing.

Familie og venner for gjennomlesing og innspill.

Sammendrag

Tittel: Hvorfor er ikke norsk politi generelt bevæpnet?

Av: Reinert Kverneland Braaten

Veileder: Bjørn Ivar Kruke

Ved: Det teknisk-naturvitenskapelige fakultet, Universitetet i Stavanger

Våren 2022

Generell bevæpning av politiet har vært et tema som har engasjert mange aktører, deriblant politiet, politikere, eksperter innen terror og enkeltindivider i det norske samfunn. Norge er et av få land i verden hvor politiet er ubevæpnet i ordinær tjeneste. Etter flere runder med midlertidig bevæpning av politiet, og etter at en mann ble skutt og drept av politiet i en dramatisk aksjon på Bislett i Oslo 9 november 2021, ble bevæpningsdebatten dagsaktuell igjen. Denne avhandlingen tar for seg argumenter fra sentrale dokumenter om hvorfor norsk politi ikke er generelt bevæpnet sett opp mot beredskaps- og sikkerhetsmessige aspekter. Bestående av bevæpningsutvalgets rapport om politi og bevæpning med tilhørende høringssvar fra Politiets sikkerhetstjeneste, Politidirektoratet og Politiets fellesforbund. Det er hovedsakelig på bakgrunn av disse dokumentene selve analysen og drøftelsen skal foretas. Annen supplerende statistikk med antall bevæpnede oppdrag, bruk av skytevåpen, og politiets holdninger til våpen i tjeneste legges også til grunn under drøftelsen. Hvor også to hendelser som har hendt etter 2017 når dokumentene for analysen er skrevet, vil bli brukt for å drøfte spørsmålet om bevæpning.

Argumentasjonen som er fremtredende er rettet mot samfunns- kriminalitets og terrorutvikling. Her blir det stilt spørsmål om hvorvidt nye trusselbilder gir grunnlag for et generelt bevæpnet politi. Det er store uenigheter, og tre av de fire analyserte dokumentene taler for at dagens trusselbilde krever en endring i dagens bevæpningsmodell. Neste argument som blir diskutert i dokumentene går på beredskap, spesielt sett opp mot responstid. Spørsmålet er om en generell bevæpning kan utgjøre en forskjell i akutte situasjoner. Der bevæpningsutvalget mener dagens ordning med fremskutt lagring har fungert bra i en årrekke, argumenteres det i de andre høringssvarene at dagens ordning ikke er tilstrekkelig. De

påpeker at generell bevæpning av politiet vil styrke politiets beredskap. Når det gjelder utfordringer knyttet til bevæpning blir risiko for uønskede hendelser diskutert. Blant annet vådeskudd, fratakelse av skytevåpen i tjeneste og endret oppdragsløsning i negativ forstand. Bevæpningsutvalget og Politidirektoratet ser begge tydelige utfordringer med stort skadepotensial her, og konkluderer med at de ikke ønsker en generell bevæpning. Politiets sikkerhetstjeneste og Politiets fellesforbund fokuserer på fordelene, og ser ikke på faren tilknyttet de nevnte hendelsene som avgjørende i beslutningen om bevæpning.

Ved å analysere fire sentrale dokumenter i spørsmålet om bevæpning, samt supplerende forskning, fremkom det tydelige uenigheter mellom partene. De største forskjellene handler om hvordan de forstår og vurderer dagens trusselbilde, og dermed også hvilke tiltak som bør iverksettes ut ifra denne forståelsen. Ulikt kunnskapsgrunnlag, ståsted og forståelse gjør at det blir stort sprang dem imellom når de vurderer dagens samfunn-, kriminalitet-, og terrorutvikling. Dette gjør at vurderingen av trusselbilde sett i forhold til bevæpning blir diskutert på ulike hold i alle dokumentene. Disse uenighetene videreføres når dokumentene da skal anbefale tiltak som skal dimensjonere beredskapen. Politiets sikkerhetstjeneste og Politiets fellesforbund ønsker generell bevæpning som et tiltak for å møte nåtidens og fremtidens trusler samt styrke politiets beredskap. Bevæpningsutvalget ønsker å fortsette med dagens løsning som innebærer fremskutt lagring, hvor skytevåpen medbringes nedlåst i tjenestekjøretøyene. De mener denne ordningen har vist seg å fungere godt, også i akutte situasjoner. Politidirektoratet ønsker en løsning som ligger et sted mellom fremskutt lagring og generell bevæpning, men som åpner for mer bevæpning i særskilte områder. Det er tydelig at det er store kontraster og utfordringer med avgjørelser når det kommer til ett så stort og betydningsfullt spørsmål for både norsk politi, men også det norske folk.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	i
Sammendrag	ii
1 Innledning	1
<i>1.1 Bakgrunn for valg av tema.....</i>	<i>1</i>
<i>1.2 Formål.....</i>	<i>2</i>
<i>1.3 Problemstilling</i>	<i>3</i>
<i>1.4 Avgrensning</i>	<i>3</i>
<i>1.5 Tidligere forskning</i>	<i>4</i>
<i>1.6 Disposisjon</i>	<i>5</i>
2 Norsk politi.....	6
3 Teoretiske perspektiver.....	8
<i>3.1 Makt.....</i>	<i>8</i>
<i>3.2 Risiko.....</i>	<i>9</i>
<i>3.3 Beredskap og sikkerhet.....</i>	<i>11</i>
<i>3.4 Kriser</i>	<i>13</i>
4 Metode	15
<i>4.1 Forskningsdesign.....</i>	<i>15</i>
<i>4.2 Forskningsmetode.....</i>	<i>15</i>
<i>4.3 Kvalitativ innholdsanalyse.....</i>	<i>16</i>
<i>4.4 Datainnsamling.....</i>	<i>17</i>
<i>4.5 Utvalgte dokumenter.....</i>	<i>19</i>
<i>4.6 Bevæpningsdebatten siden 2017</i>	<i>20</i>
<i>4.7 Kategorisering</i>	<i>21</i>
<i>4.8 Fortolkning og drøfting.....</i>	<i>22</i>
<i>4.9 Hermeneutikk.....</i>	<i>22</i>
<i>4.10 Reliabilitet og validitet</i>	<i>23</i>
<i>4.10.1 Reliabilitet.....</i>	<i>24</i>
<i>4.10.2 Validitet.....</i>	<i>24</i>
<i>4.11 Styrker og svakheter.....</i>	<i>25</i>
<i>4.11.1 Svakheter</i>	<i>25</i>
<i>4.11.2 Styrker</i>	<i>26</i>
5 Politiets bevæpning i et historisk perspektiv.....	28
<i>5.1 Bevæpningsdebatten opp gjennom historien.....</i>	<i>28</i>
<i>5.2 Dagens ordning.....</i>	<i>31</i>

5.3 Statistikk	32
6 Analyse.....	35
6.1 Nasjonal sikkerhet	35
Bevæpningsutvalgets rapport	35
Høringssvar av Politiets sikkerhetstjeneste	36
Høringssvar av Politidirektoratet	37
Høringssvar av Politiets fellesforbund	38
6.2 Beredskapshensyn	39
Bevæpningsutvalgets rapport	39
Høringssvar av Politiets sikkerhetstjeneste	40
Høringssvar av Politidirektoratet	41
Høringssvar av Politiets fellesforbund	42
6.3 Risiko for uønskede hendelser	43
Bevæpningsutvalgets rapport	43
Høringssvar av Politiets sikkerhetstjeneste	45
Høringssvar av Politidirektoratet	45
Høringssvar av Politiets fellesforbund	47
7 Drøfting	48
7.1 Hvilke føringer gir nye trusselbilder om bevæpning av politiet?	48
7.2 Hvordan påvirker et ubevæpnet politi deres beredskap i akutte situasjoner?	51
7.3 Hva er de sikkerhetsmessig største utfordringene med en generell bevæpning?	55
8 Konklusjon	59
9 Videre forskning	62

Figurer:

Figur 1 Maktpyramiden	7
Figur 2 Beredskapsfaser	12
Figur 3 «Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?»	34

Tabeller:

Tabell 1 Utvalgte dokumenter	19
Tabell 2 Antall oppdrag med bevæpningstillatelser skytevåpen	32
Tabell 3 Oppdrag per år der politiet truet med å bruke skytevåpen	32
Tabell 4 Oppdrag per år der politiets brukte skytevåpen.....	32
Tabell 5 Bør politiet alltid være våpen i tjeneste.....	33

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

En mann ble skutt og drept av politiet i en dramatisk aksjon på Bislett i Oslo 9 november 2021 (Ali et al, 2021). Temaet for denne masteroppgaven er politiets bevæpning, og spørsmålet om hvorfor norsk politi ikke er bevæpnet i ordinær tjeneste. Hendelsen på Bislett er en dagsaktuell hendelse som igjen satte fokus på debatten om bevæpning av norsk politi. Etter den hendelsen ønsket Fredriksen som er leder for politiets felles operativ tjeneste i Oslo, en ny runde på spørsmålet om bevæpning. Fredriksen har sett en utvikling i samfunnet de siste årene som gjør at tiden er inne for en ny vurdering. Han ser heller ikke bort ifra at denne hendelsen kunne hatt et annet utfall dersom politiet hadde vært bevæpnet fra begynnelsen (Fossheim et al, 2021). Beredskap er et av hovedtemaene i debatten om bevæpning, og spørsmålet om en generell bevæpning vil styrke politiets beredskap.

Det er en tilbakevendende debatt i samfunnet om hvilke maktmidler politiet har tilgang på og hvordan disse brukes. Skytevåpen står ofte i hovedfokuset, og debatten om bevæpning har pågått i lang tid. Diskusjonene i nyere tid startet for alvor i kjølvannet av terrorhandlingene i Oslo og på Utøya 22 juli 2011. I etterkant av dette vedtok også Politiets Fellesforbund at de skulle jobbe for en generell bevæpning av norsk politi. De mente det var det beste for å trygge den enkelte tjenestemann og -kvinne, og for befolkningens sikkerhet (Politiets Fellesforbund, 2012). Dette var med på å bidra til at spørsmålet om bevæpning ble mer aktuelt, og debatten har vært jevnlig oppe i samfunnsbildet siden den gang. Norge er også et av få land i verden hvor politiet er ubevæpnet i ordinær tjeneste. Etter slike alvorlige hendelser, oppstår det også spørsmål om nye trusselbilder tilsier at norsk politi burde være bevæpnet i ordinær tjeneste.

Nylig var norsk politi midlertidig bevæpnet etter at to alvorlige hendelser rammet Norge med relativt korte mellomrom. Både angrepet på Bislett og Kongsberg fikk fatale konsekvenser, og endte med dødsfall. Etter begge disse hendelsene ble det beordret en midlertidig bevæpning av politiet i hele landet. Dette ble to korte midlertidige ordninger, men vi har også erfart at disse midlertidige løsningene kan strekke seg over lange perioder. Fredag 27. november 2020 ble politiet bevæpnet for en periode inntil seks uker. Denne midlertidige bevæpningen ble derimot forlenget helt frem til 21 juni 2021 og varte i 7 måneder. Norske polititjenestepersoner var også midlertidig bevæpnet fra 2015 frem til 2016 over en 14

måneders periode. Dette er den lengste perioden vi har hatt med et bevæpnet politi i Norge. Det har vært en tydelig trend med hyppigere og langvarige midlertidige bevæpninger de siste årene. Det har skjedd som følge av alvorlige hendelser, eller på bakgrunn av PST sine trusselvurderinger om terror.

Underveis i skriveprosessen har det også blitt besluttet at det skal gjøres en ny vurdering av bevæpning. Regjeringen setter ned et bevæpningsutvalg som skal vurdere generell bevæpning av norsk politi. Justis- og beredskapsminister Mehl uttalte at det er tilbakevendende debatt i samfunnet om hvile maktmidler politiet har tilgang på, og hvordan disse brukes. Mehl så behovet for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget på dette området. Denne beslutningen om å sette ned et nytt bevæpningsutvalg skjer fem år etter at det forrige utvalget la frem sin rapport i 2017 (Grindheim & Inderhaug, 2022).

Jeg har hatt interesse for bevæpningsdebatten helt siden jeg begynte på politihøgskolen i 2017. Jeg har vært innom temaet i undervisning, vært i praksis blant polititjenestepersoner med ulik erfaring, samt fulgt med på debatten gjennom media. Selv om politi med skytevåpen er et relativt sjeldent syn i Norge, står politiets bruk av våpen relativt ofte på dagsorden både blant politiet, media og i den offentlige debatt. Det er et dagsaktuelt tema med mange forskjellige meninger og ståsteder blant de berørte partene. Det er flere gode argumenter som taler både for og imot en generell bevæpning. Jeg ønsket derfor å se nærmere på noen av de sentrale argumentene i bevæpningsdebatten blant aktuelle aktører, og forsøke å finne ut av hvorfor norsk politi ikke er generelt bevæpnet.

1.2 Formål

Det overordnede formålet med studien blir å finne frem de mest sentrale argumentene for og imot generell bevæpning av norsk politi. I denne sammenhengen ønsker jeg å skaffe kunnskap om de mest sentrale aktørene sine standpunkter og vurderinger om temaet. Hensikten med oppgaven er å studere innholdet i fire aktuelle dokumenter, samt supplerende forskning for å sammenligne og sette deres syn opp mot hverandre. Diskutere om hvorvidt skytevåpen på hoften burde være endel av politiets utstyr i den ordinære tjenesten. Jeg tror avhandlingen vil kunne gi en unik innsikt i bevæpningsdebatten ved å vurdere og se på spørsmålet i sin helhet på en måte som ikke har blitt gjort tidligere.

1.3 Problemstilling

Problemstillingen for oppgaven er som følger:

«Hvorfor er ikke norsk politi generelt bevæpnet?»

Forskningsspørsmål for oppgaven er:

1: Hvordan påvirker et ubevæpnet politi deres beredskap i akutte situasjoner?

2: Hva er de sikkerhetsmessig største utfordringene med en generell bevæpning?

3: Hvilke føringer gir nye trusselbilder om bevæpning av politiet?

Problemstillingen med tilhørende forskningsspørsmål for oppgaven har som formål å svare på noen av de mest sentrale spørsmålene om bevæpning. Jeg ønsker å undersøke erfaringer med midlertidige bevæpninger. Kan den nasjonale beredskapen potensielt styrkes dersom politiet blir generelt bevæpnet. Finne svar på hva som eventuelt er de største utfordringene med at polititjenestepersoner i Norge skal være bevæpnet i ordinær tjenesten. Er det nye trusselbilder eller en terrorutvikling som indikerer at man burde revurdere den nåværende bevæpningsmodellen. Ved hjelp av min problemstilling med tilhørende forskningsspørsmål kan jeg få et grunnlag over hvilke faktorer som vil bli mest aktuelle å vurdere i hensyn til spørsmålet om bevæpning.

1.4 Avgrensning

Mitt formål med oppgaven er å kartlegge de mest sentrale argumentene ved bevæpning innen sikkerhet og beredskap. For å vurdere om en generell bevæpning vil kunne styrke den nasjonale sikkerheten og politiets beredskap. Jeg vil ikke gå i dybden på publikums holdninger til bevæpning og deres samspill med politiet, som også er en stor del av bevæpningsdebatten. Publikums opplevelse av trygghet, og deres tanker om polititjenestepersoner med våpen på hoften blir derfor ikke diskutert. Et viktig argument i debatten er nettopp dette med politiets sivile preg, og deres tradisjon som ubevæpnet. Her er det en tydelig avgrensning, det er sikkerhet- og beredskapsaspekter som vil bli vektlagt, og ikke tradisjoner eller samspill med publikum. Andre viktige faktorer som antall skudd avfyrt

og sammenligninger med andre land vil være nyttige å supplere med underveis, men vil ikke bli fokusområdet i denne oppgaven. Jeg vil finne årsaken og argumentene som ligger bak vurderingen av at Norge har et generelt ubevæpnet politi, og hvorfor det er slik. På bakgrunn av både interesse og pensum på studiet i samfunnssikkerhet, ble det naturlig for meg å vurdere bevæpningen opp mot sikkerhetsaspektet i debatten.

Metodemessig kunne jeg valgt både en kvalitativ metode med eksempelvis intervju, eller kvantitativ metode med spørreskjema. Disse metodene ville også vært egnet for å besvare min problemstilling på en tilfredsstillende måte. Valget om dokumentstudier og innholdsanalyse ble naturlig for å gå mer i dybden på sentrale dokumenter, som har hatt betydning for om Norge har et bevæpnet politi eller ikke. Ved valg av dokumenter gikk jeg bredt ut søkefasen med søk i flere databaser. Jeg startet arbeidet med å innhente relevant litteratur via søkemotorene Oria, Google Scholar og politihøgskolens bibliotek gjennom «BibSys», med kombinasjoner av søkeord som inneholdt «bevæpning» og «generell bevæpning». Etter gjennomgang av relevant litteratur landet jeg på bevæpningsutvalgets rapport, med tilhørende høringsvar. Disse dokumentene omhandlet direkte problemstillingen om hvorfor norsk politi ikke er generelt bevæpnet. Her fikk jeg også flere vinklinger og argumentasjon rundt samme problemstilling fra helt sentrale aktører.

1.5 Tidligere forskning

På teamet vedrørende bevæpning av politi er det mye forskning både nasjonalt og internasjonalt. Etter å ha lest meg opp på tidligere forskning er det en tydelig trend på vinklingen av oppgavene. Noen oppgaver setter søkelys på politiets holdninger og erfaringer med bevæpning. Andre setter publikums meninger og deres samspill med politiet som hovedfokus. Flere studier fokuserer på politiets bruk av skytevåpen i ulike oppdrag. Studiene er i stor grad sentrert rundt konsekvensene av en bevæpning. Det er vanskelig å finne forskning som støtter en generell bevæpning. Det er derimot rikelig med forskning som fokuserer på de ulike sidene som er sentrale i debatten og belyser disse fra ulike ståsteder.

Eksempler på forskning som ser på politiets bruk av skytevåpen: (Best & Quingley, 2010; Belur, 2010; Petterson, 2017; Johansen, 2005; Strype & Knutsson, 2002). Best & Quingley ser på hendelser i England og Wales, hvor politiet har utløst skudd. Slike hendelser omtales som sjeldne, og de gjennomførte en studie på 20 ulike hendelser. Belur sin studie ser på

politiet sin bruk av dødelig makt i ulike demokratier, med særlig fokus på skytevåpen. Petterson analyserer karakteristikker av 112 hendelser hvor politiet brukte skytevåpen til å løse høy risiko situasjoner. Dette er bare noen eksempler på forskning som fokuserer på politiets bruk av makt og da spesielt skytevåpen. Det er en rekke studier internasjonalt som tar for seg slike caser og vurderer de opp mot ulike kriterier og fokusområder. Andre som har sammenlignet ulike land sin tilnærming til bevæpning er: (Johansen, 2005; Hendy, 2014; Knutsson & Norée, 2010). Her blir politiets bruk av skytevåpen i Norden, sammenlignet mellom de skandinaviske landene. Det blir sett på hvilke likheter det er mellom New Zealand sin bevæpningsløsning, og hva de kan lære av skandinaviske modeller. Og sammenligning av statistikk på hvor ofte nordiske land avfyre skudd eller truet med våpen. Det er også forskning på operative polititjenestepersoners syn på bevæpning av: (Johannessen, 2015; Finstad, 2011; Thomassen, 2019). Det beskriver utviklingstrekk i politiet, og hvordan argumentasjonen rundt spørsmålet om bevæpning har foregått innad og utad fra politiets side.

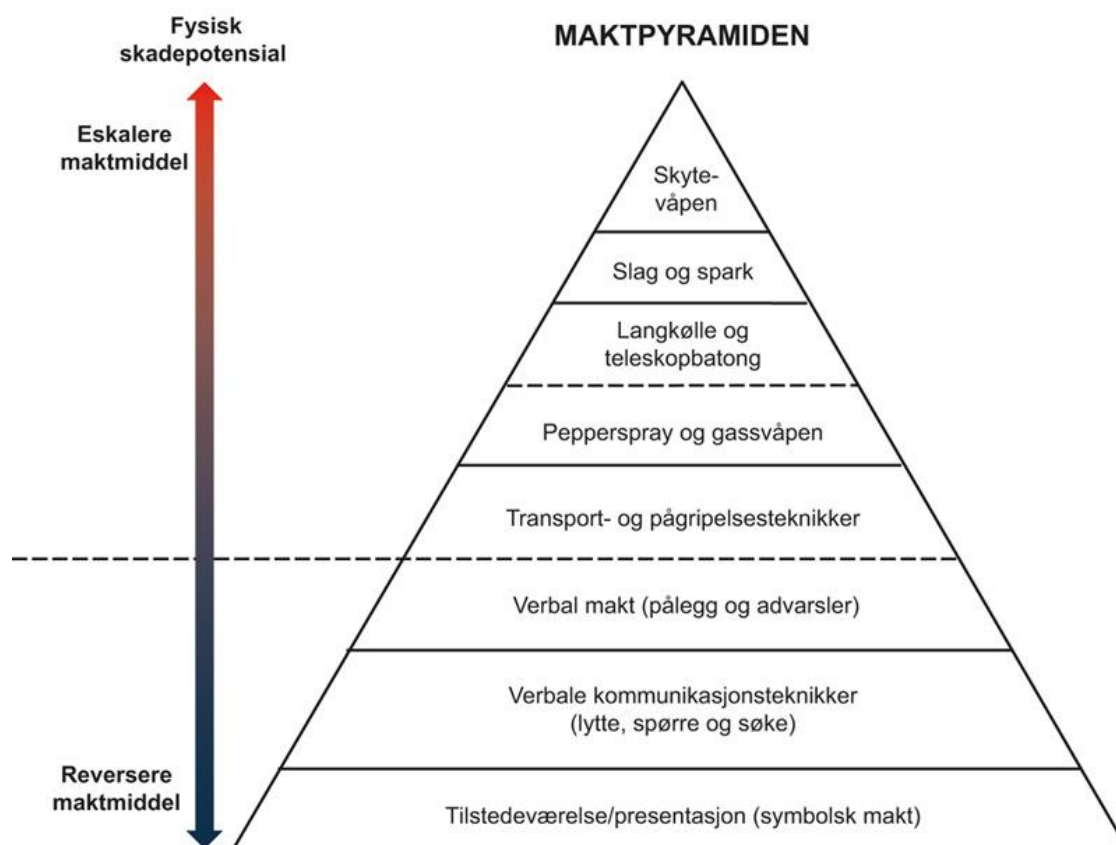
1.6 Disposisjon

I dette kapitlet har jeg introdusert temaet for oppgaven. Jeg har presentert problemstillingen med tilhørende forskningsspørsmål. Videre har jeg redegjort for de avgrensningene jeg har satt for oppgaven både når det gjelder problemstilling, analyse og valgt metode. I kapittel to skal jeg kort presentere norsk politi, og hvordan det er bygget opp. Kapittel tre blir en redegjørelse for de teoretiske perspektivene jeg har satt for min oppgave. Disse inkluderer makt, risiko, krise, beredskap og sikkerhet. Disse vil igjen bli tatt opp i drøftelsen når jeg ser på teori og empiri opp mot forskningsspørsmålene. I fjerde kapittel som er metodekapitlet, presenterer jeg oppgavens design og metode. Her presenterer jeg blant annet metoden kvalitativ innholdsanalyse og hvordan datainnsamling, kategorisering og selve analysen skal bli gjennomført. Jeg evaluerer også eget prosjekt og diskuterer oppgavens reliabilitet og validitet, hermeneutikk samt styrker og svakheter ved valgt metode. I femte kapittel skal bevæpningsdebatten opp gjennom historien presenteres, for å sette dagens debatt i kontekst. Her presenterer jeg også noe statistikk som skal supplere empirien i drøftelsen. Kapittel seks vil bestå av analysens funn under hver kategori. Drøftelsen kommer i kapittel sju, og skal samle sammen empiri og teori og diskutere det opp mot min problemstilling. Oppsummering og konklusjon blir kapittel åtte, før jeg til slutt diskuterer muligheter for videre forskning i kapittel 9.

2 Norsk politi

Politiet er et offentlig forvaltningsorgan som skal ivareta samfunnets interesser i opprettholdelse av ro og orden, sørge for at lover og rettsforskrifter overholdes og etterforske og påtale rettskrenkelser (Gjone, 2022). Norsk politi er et enhetlig rikspoliti med sterkt sivilt preg og som i betydelig grad er desentralisert. Administrativt er politi og lensmannsetaten underlagt Politidirektoratet. Herunder ligger 12 politidistrikter under ledelse av politimestre. Et av særtrekkene ved norsk politi foruten at de er ubevæpnet i tjeneste, er kombinasjonen mellom politi og påtalemyndighet. Juristene i politiet inngår som et ledd i den offentlige påtalemyndigheten (Gjone, 2022).

Medregnet ansatte i både politi og påtale er det over 18 000 årsverk i 2022 (Politiet, 2022). For å jobbe som polititjenesteperson med politimyndighet må du gjennom en bachelor i politiutdanning ved Politihøgskolen. Her går du ett år på skolen før du er ett år i praksis ved et politi- eller lensmannskontor, før du siste året er tilbake på skolen. Polititidningen i Norge har en rekke formelle opptakskrav som søkeren må oppfylle, som inkluderer blant annet plettfri vandel, medisinske krav, fysiske krav samt å bli funnet egnet (Politihøgskolen, 2022). Når det kommer til arbeidsoppgaver, er det mange og varierte for polititjenestepersoner. Politiet har blant annet til oppgave å beskytte person, eiendom og all lovlig virksomhet, opprettholde alminnelig ro og orden, og verne mot forstyrrelser mot samfunnets trygghet. Politiet skal også forebygge straffbare handlinger og påse at lover og bestemmelser blir overholdt. Når straffbare handlinger er begått, er det politiet som skal etterforske og forfølge sakene (Gjone, 2022). Når det kommer til politiets utførelse av sine oppdrag, skal de ikke ta i bruk sterkere midler, uten at svakere midler antas utilstrekkelige eller uhensiktsmessige. De midlene som anvendes må være nødvendige, forsvarlige og forholdsmessige i forhold til situasjonens alvor. Her blir maktpyramiden brukt som en illustrasjon på hvordan maktmidlene og fysisk skadepotensial samspiller med politiets krav om nødvendighet, forsvarlighet og forholdsmessighet.

Figur 1 Maktpyramiden

(NOU, 2017:9, s. 61)

Maktpyramiden som illustrert i figur 1 er en fremstilling som viser de maktmidlene politiet har tilgang til å benytte seg av i sin tjenesteutførelse. Politiets «symbolske makt» som består av tilstedeværelse er rangert lavest på pyramiden. Skytevåpen er rangert helt øverst i pyramiden og er derfor det skarpeste maktmiddelet til politiet. Mellom disse nivåene finner vi de øvrige maktmidlene. Skytevåpen er det øverste og dødeligste maktmiddelet politiet rår over (Høring – NOU, 2017:9, s. 4).

3 Teoretiske perspektiver

I dette kapittelet skal jeg presentere teori som jeg mener er relevant opp mot både problemstillingen og forskningsspørsmålene for min oppgave. Jeg skal redegjør for teori, som senere vil bli drøftet sammen med empirien og funnene fra min innholdsanalyse.

3.1 Makt

En enkel beskrivelse av maktbegrepet sier at makt er et fenomen som fremstår som et forhold mellom to eller flere mennesker. Makten kan betegne relasjoner og styrkeforhold mellom personer, og makten kan komme til uttrykk i strukturer, altså sammensatte mønstre av menneskelige relasjoner og styrkeforhold (Minde, 2020). En enkel definisjon av makt er at: «A har makt over B i den grad A får B til å gjøre noe han/hun ellers ikke ville gjort» (Engelstad, 2022). En annen definisjon er: «Makt betegner enhver sjans til å gjennomføre sin vilje innenfor en sosial relasjon, også på tross av motstand, uansett hva denne sjansen beror på.» (Thorsen, 2022). Makten i seg selv, fordelingen av makt og utøvelsen av makt, opptar oss, både i dagliglivet og som statsborgere. Vi kan ha en følelse av at makt egentlig er ubehagelig og bør reduseres til et minimum. Samtidig må man forstå at ethvert samfunn er bygd på ulike maktforhold, og ikke kan fungere uten. Når man diskuterer makt i form av fysisk tvang, er militærvesen og politi de mest synlige uttrykkene (Fugelli et al., 2010).

Makt er relevant å presentere under teoretisk perspektiver, fordi politiet kjennetegnes av at de har statens monopol på bruk av fysisk makt og tvang overfor publikum for å opprettholde ro og orden i samfunnet (Finstad 2014; Larsson, Gundhus & Granér 2007). Før 1995 hadde ikke norsk politi en lovhjemmel for bruk av makt utover bestemmelsene om nødverge og pågripelse i straffeloven § 48. Med politiloven fikk politiet for første gang en lovhjemlet rett og plikt til å anvende makt under tjenesteutførelsen sin (Lie, 2014, s. 29).

Maktpyramiden vil fungere som en rettesnor for politiet under trening og operativt arbeid, samt at den også blir lagt til grunn når politiets maktbruk skal vurderes i ettertid (Lie, 2014, s. 35). Skytevåpen er utvilsomt det sterkeste maktmiddel politiet har til sin disposisjon, og utgjør derfor det øverste trinnet av maktpyramiden (Myhrer, 2016, s. 33). Spørsmålet om bevæpning og politiets våpenbruk er således et vanskelig og omfattende spørsmål. Det handler om den mest alvorlige formen for maktanvendelse, og om situasjoner hvor ett onde ofte må veies mot et annet onde. Spørsmålet angår polititjenestepersoner både som

representanter for statens maktapparat, og som menneske i et tidvis risikofyllt yrke. Samtidig er alle innbyggerne i samfunnet berørt, fordi det handler om statens legitimitet blant befolkningen, og hvilken makt som brukes mot innbyggerne.

3.2 Risiko

Risiko viser til noe som kan eller kunne ha skjedd. Hvordan disse hendelsene påvirker samfunnet vi lever i, og hvordan bestemte handlinger kan endre forløpet eller utfallet av en hendelse. Til alle tider står individer, organisasjoner og samfunn overfor et uendelig antall valgmuligheter som har en rekke konsekvenser og utfall (Engen et al., 2016, s. 79). Risiko og det som medfølger vil være høyest relevant å se på når det gjelder debatten om bevæpning. Risiko og sikkerhet relatert til både politi, publikum og samfunnet er sentralt i spørsmålet om bevæpning. En klassisk fortolkning av risiko tilsier at det er en objektiv størrelse som kan måles. At det finnes en sann risiko basert på (sannsynlighet x konsekvens), og man forsøker og gi et estimat av hva denne risikoen er. Aven & Renn (2009) bruker begrepet «usikkerhet» for å klassifisere risiko. Usikkerheten refererer til utfordringene med å forutsi forekomsten av hendelser og/eller deres konsekvenser basert på ufullstendige eller ugyldige data. Solberg og Njå sin tolkning diskuterer videre på Aven & Renn sin tolkning. De påpeker at usikkerheten og kunnskapsgrunnlaget for analysene må diskuteres og fremheves. Njå et al. (2020) sier at risiko er et uttrykk for din manglende kunnskap om fremtidens realiseringer, som for eksempel kan dreie seg om ulykkeshendelser, skader og tap. Risiko blir derfor ofte brukt om negative og truende situasjoner. I slike sammenhenger er det et mål å redusere eller unngå risikoen. Det er også begrensninger på hvor mye og hva slags kunnskap man kan tilegne seg for å vurdere faren for fremtidige risikosituasjoner, sannsynligheten for at de inntreffer og omfanget av konsekvensene (Engen et al., 2016, s. 80).

Aven (2015) argumenterer for at det er en ensidig prosess som ikke gjenspeiler virkeligheten. Risiko er også en mulighet til å skape verdi, og uten å ta risiko vil det være vanskelig å oppnå gevinst. Eksempel på verdi i en bevæpningskontekst kan være en mer effektiv oppdragsløsning ved generell bevæpning. Risiko er «noens risiko», enten min, vår eller deres. Derfor vil også risikopersepsjon bli relevant å presentere. Dette begrepet kan forstås som ulike måter mennesker vurderer, oppfatter og opplever risiko på (Boyesen, 2003, s.4). Risikoen vil oppleves forskjellig for befolkningen, som gjør at deres forståelse og tanker rundet bevæpningsspørsmålet vil være ulikt fra person til person. Polititjenestepersoner vil

også ha ulik forståelse av fenomenet på bakgrunn av sine erfaringer. Jore & Njå (2010) diskutere eksempelvis om risikoen for terrorisme er et vitenskapelig gyldig fenomen eller om det er en vill gjetning. Ulike forståelser og tilnærminger til risiko vil også gi ulike svar på risikovurdeinger.

“Risikosamfundet er et katastrofesamfund, hvor undtagelsestilstanden truer med at blive til normaltstanden” (Beck, 1997, s.33). Desto mer kunnskap vi opparbeider oss om risiko, desto mer kunnskap dukker opp om hvilke usikkerheter vi omgir oss med. Det er et paradoks som tilsier at risikosamfunnet er omsluttet av en negativ logikk som drives av fokuset på fare og tvilen på at faren blir motarbeidet tilstrekkelig (Beck, 1997, s.37). Utfra Beck sin forståelse av risikosamfunnet er det tydelige utfordringer knyttet til hvordan vi skal leve i en verden med slike ukontrollerbare risikoer. Hvor går grensen mellom fornuftige forhåndsregler og frykt og hysteri i et samfunn. Dette gjenspeiler også bevæpningsdebatten hvor det er to ulike fronter for uttrykk av risiko. Den ene siden mener at bare den minste sannsynlighet for terrorisme er for høy, og vil derfor ha et generelt bevæpnet politi. Den andre siden kan være skeptiske til politiet med skytevåpen og ser på risikoen som høy for at politiet i verste fall skal ta livet av uskyldige mennesker dersom de er bevæpnet.

Noen eksempler som er relevante innenfor risiko og bevæpningsdebatten er «sorte svaner» og «perfekte stormer». Begrepene brukes for å beskrive det utenkelige eller det ekstremt usannsynlige. Dette er altså hendelser som kan oppstå selv om man har vurdert risikoen som ubetydelig (Eriksen et al., 2021, s.181). Perfekte stormer er sjeldne konjunksjoner av kjente hendelser som i prinsippet kan uttrykkes ved sannsynlighetsestimater. Sorte svaner er ukjente hendelser som trosser enhver form for prediksjon. Terror er et eksempel som til tross for at de er uforutsigbare om når, hvor og hvordan de vil skje, ofte følger et velkjent mønster eller trend. Dermed kan de karakteriseres som perfekte stormer. Noen hendelser som terrorangrepene 11. september 2001 kan hevdes å være helt uforutsigbare for de fleste og vil derfor falle inn under sorte svaner (Jore, 2019). Dette er noe som gjør risiko og trusselvurderinger utfordrende når det kommer til blant annet terrorisme. Usikkerheten knyttet til hva som er trusselen, hva som er målet, og hvordan det vil kunne ramme oss. Dette blir også brukt som eksempel i bevæpningsdebatten i Norge.

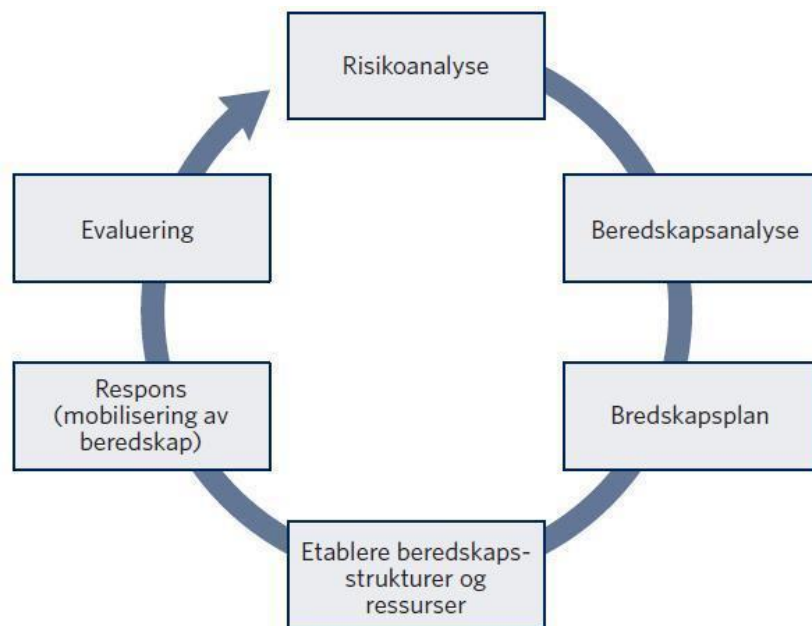
3.3 Beredskap og sikkerhet

Beredskap kan defineres med alle tiltak som skal bidra til å hindre at farlige situasjoner får utvikle seg til ulykker, eller tiltak som skal redusere konsekvensene av inntrufne ulykkeshendelser (Aven et al, 2004). I dagens samfunn trenger vi beredskap for å håndtere uønskede hendelser som vil oppstå. Politiet er et eksempel på en beredskapsorganisasjon som vi forventer skal håndtere en rekke akutte hendelser hvor mennesker er i nød. Beredskap omfatter alle tekniske, operasjonelle og organisatoriske tiltak som hindrer at en inntrådt faresituasjon utvikler seg til en ulykkessituasjon eller reduserer konsekvensene av ulykken. Beredskap er dermed både planlagte og forberedende tiltak som gjør oss i stand til å håndtere hendelser (Njå et al. 2020, s. 267). Felles for mange erfaringer med ulykker og uønskede hendelser er at det er lett å se etterpå hva man burde ha gjort på forhånd. Derfor kan man litt paradoksalt si at en viktig side av arbeidet med beredskap og sikkerhet er å være «etterpåkløkk på forhånd» (NOU 2000:24, s. 5).

Beredskap er en sentral del av politiets samfunnsoppgave. Det handler i grove trekk om «å være beredt» på å håndtere et mangfold av hendelser. Politiet skal være forberedt på å håndtere ekstraordinære, uforutsette og alvorlige hendelser. Formålet er å forutse mulige trusler og utfordringer slik at disse kan håndteres effektivt, for så å etablere nødvendige ressurser og utstyr for å håndtere fremtidige hendelser (Engen et al., 2016, s. 280). Her blir det stilt spørsmål i bevæpningsdebatten om hvorvidt generell bevæpning vil styrke den nasjonale beredskapen.

Beredskapsarbeid kan deles inn i ulike faser i en sirkulær prosess, som vist i illustrasjonen nedenfor. Grunnleggende i beredskapsarbeid er etableringen av noen akseptkriterier for risiko, samt gjennomføring av risikoanalyser for å skaffe seg kunnskap om trusler, samt kartlegge og beskrive risiko. I denne prosessen tar man utgangspunkt i noen identifiserte farer eller trusler for så å gjennomføre årsaks- og konsekvensanalyser av disse for å danne seg et risikobilde (Engen et al., 2016, s. 283-284). Deretter vil neste steg i prosessen være en beredskapsanalyse, som omfatter etablering av definerte fare- og ulykkessituasjoner. Her etableres også funksjonskrav til beredskap samt identifikasjon av tiltak for å dimensjonere beredskapen. Disse analysene skal resultere i en oversikt over aktuelle farer som man skal være forberedt på å håndtere. Neste steg blir å etablere kunnskap om tilgjengelige ressurser man råder over. Beredskapsplanen skal deretter beskrive hvem som har ansvar for hva, hvor, når og hvordan beslutninger skal fattes. Beredskapsplanen skal sikre at responsen i en krise er

planlagt, forutsigbar, effektiv og koordinert. Siste fase i beredskapsarbeidet er å respondere på virkelige hendelser eller øvelser, og trekke lærdom fra disse hendelsene. Evalueringen og lærdommen kan man trekke med seg inn i en analysefase etterpå. Som fasene fungerer og figuren under illustrerer, er beredskapsarbeid en kontinuerlig prosess som aldri er ferdig. Det skal være et levende dokument som krever kontinuerlig oppdateringer og tilpasninger (s. 285-286).

Figur 2 Beredskapsfaser

(Engen et al., 2016, s. 284)

Sikkerhet er også en sentral del av bevæpningsdebatten, og Anthony Giddens definerer sikkerhet som “en situasjon hvor et spesifikt sett av farer motvirkes eller minimeres. Opplevelsen av sikkerhet hviler vanligvis på en balanse mellom tillit og akseptabel risiko” (Ericson & Haggerty, 1997, s. 85). Det er også vanlig å skille mellom safety og security, for å skille de ulike feltene for håndtering av risiko. I (NOU 2006:6) foreslår de å bruke de norske begrepene trygghet og sikring for henholdsvis “safety” og “security”. Beskyttelse mot terrorisme eller andre ondsinnede handlinger betegnes som sikring, mens trygghet innebærer beskyttelse mot utilsiktede handlinger eller ulykker. Forskjellen innebærer ofte om hendelsen er påført med viten og vilje, eller ikke. Egenskapene til en trygghets risiko bærer på antydningen om å være tilfeldig, og risiko vedørende sikring er ofte tilsiktet eller bevisst. Når det gjelder sikring, er det en aggressor til stede som er påvirket av det fysiske miljøet og personlige faktorer (Jore, 2015). Det er begrepet sikring for «security» som vil bli diskutert i

denne oppgaven. Argumentasjonen rundt bevæpningen av politiet når det gjelder sikring er om dette er en sikring eller en uønsket risiko for politi og publikum. Under sikkerhetsbegrepet relatert til bevæpning er spesielt samfunnssikkerhet, samt politiets egensikkerhet i fokus. Når jeg diskuterer samfunnssikkerhet eller nasjonal sikkerhet er det koblet til trusler og farer som på en eller annen måte kan gjøre skade i samfunnet. Det samme gjelder politiets egensikkerhet, bare at truslene og farene er koplet mot dem som polititjenestepersoner i tjeneste (Engen et al., 2016, s. 26-27).

3.4 Kriser

Vi må forvente at kriser vil ramme oss, og vi må være forberedt på å håndtere dem. Det er sannsynlig at noe usannsynlig vil skje. Begrepet krise kommer fra det greske ordet krisis, som betyr avgjørende vendepunkt og/eller plutselig forandring. Det er mange forskjellige definisjoner av krisebegrepet. En definisjon som jeg anser som relevant for min oppgave peker på trusselen, tidspress, usikkerhet og beslutningstaking (Engen et al., 2016, s. 259-261). Rosenthal med flere som definerer det slik: «En alvorlig trussel mot strukturer, verdier og normer i et sosialt system som under tidspress og usikkerhet gjør det nødvendig å foreta kritiske beslutninger. Det er også vanlig å dele kriser inn i ulike faser. En måte å gjøre dette på er som en sirkulær prosess fra førkrisefasen, videre til akutt krisefase og etterkrisefasen. Vi forbinder ofte kriser med den akutte fasen der energi utløses, og verdier står på spill. En krise er derimot en hendelse som må sees i en større sammenheng, og har ofte sine forklaringer lenge før den akutte krisen utfolder seg. Førkrisefasen er en sentral del når det kommer til forebygging, forberedelse og etablering av beredskapsstrukturer og ressurser. Det er i denne fasen man ser viktigheten av å identifisere mulige trusler og vurdere mulige risikoer. I etterkrisefasen ligger blant annet normaliseringen, gjenopprettingen og læringen av hendelsen. Tanken her er å gjenoppbygge sterkere, lære av den forrige krisen, og prioritere midler for å oppnå et mer robust nivå enn man var tidligere. En krise er en dynamisk hendelse som bør betraktes som en prosess som starter lenge før den akutte hendelsen inntreffer, og som kan vare lenge etter at blålysene har sluknet. Et slikt perspektiv kalles det utvidede krisebegrepet, hvor krisefasene inngår i en sirkulær prosess (Engen et al., 2016, s. 264-265) Kriseshåndtering medfølger også enhver krise, og handler om å fatte kritiske beslutninger under stor grad av usikkerhet. Usikkerheten kommer ofte av at noe uforutsett har skjedd. God kriseshåndtering kjennetegnes ofte av hvor bra man håndterer det uventete. Det uventede skjer fordi håndbøker, planlegging og trening ikke alltid er dekkende for hendelser og situasjoner

som oppstår. Planlegging og rutiner er viktig, men tilpasning til den enkelte krisen er essensielt, hvor man også må vurdere behovet for å avvike de etablerte planene sine (Engen et al., 2016, s. 314). For politiets krisehåndtering i tjenesteutførelsen er gjenkjenningsbasert beslutningstaking sentralt. Følelsen av at man har opplevd noe før, altså en «déjà vu»-type følelse. En innsatsleder i politiet bruker egne erfaringer for å identifisere en krisesituasjon og på den måten finne en god og tilpasset respons. I et beslutningsperspektiv er det vanlig å snakke om gjenkjenningsbasert beslutningstaking der mennesker bruker sin erfaring for hurtig beslutningstaking i akutte situasjoner (s. 315). Politiets innsats og krisehåndtering må imidlertid stole på de faktiske politiressursene som er til stede på skadestedet. Til syvende og sist, uavhengig av hans eller hennes nivå av yrkeserfaring, må den enkelte politibetjent som står overfor trusselen håndtere situasjonen og ta kritiske beslutninger under en væpnet konfrontasjon (Henriksen & Kruke, 2020).

Kriser kan klassifiseres utfra deres utviklingshastighet og hvor fort de avsluttes eller termineres. Krisers termineringshastighet, eller hvor hurtig de avsluttes, er viktig for å forstå kriser og krisehåndteringen som medfølger. Hart & Boin (2001) trekker frem utviklingshastighet og avslutningshastighet som to variabler for å forklare denne krisetypologien. Raskt brennende kriser utvikler seg raskt og avsluttes raskt. Eksempler på dette kan være en voldsepisode, husbrann eller akutt sykdom. Utfordringen her er at krisene kan avdekke latente feil og sårbarhet i forkant, som kan få politiske følger lenge etter krisen er «avsluttet». Rensende kriser utvikler seg langsomt eller avsluttes raskt. Dette kan være utvikling og fremvekst av kriminalitet eller terrornettverk som har utviklet seg over tid og som slås ned av myndighetene. Lange skyggers kriser utvikles raskt og termineres langsomt. Det kan være en terrorhandling som rammer hurtig og uventet, men som kan ta lang tid å få avsluttet med jakten på terroristene. Sent brennende kriser manifesterer seg sakte uten en tydelig begynnelse, og har en gradvis terminering. Eksempler på dette kan være store komplekse humanitære kriser i land eller byer (Engen et al., 2016, s. 277).

4 Metode

4.1 Forskningsdesign

Forskningsdesign skal beskrive hvordan man skal innhente og analysere data for å besvare problemstillingen sin (Saunders et al., 2016). Det er hovedsakelig tre ulike typer forskningsdesign man skiller mellom; beskrivende, utforskende og forklarende.

Problemstillingens natur avgjør hvilken av disse som egner seg best. Min problemstilling er utformet som et åpent spørsmål som krever at jeg får god innsikt om temaet. Som utdannet politi har jeg allerede opparbeidet meg en forståelse for bevæpningsdebatten av norsk politi. Mitt design blir derfor beskrivende. Jeg trenger ikke å undersøke alt, fordi jeg allerede har en ide om hvordan det vil være strategisk å gjennomføre studien. Jeg vil gjennomføre en grundig analyse av dokumentene sett i lys av problemstillingen, samtidig som jeg vil ha fleksibilitet til å gjøre endringer og tilpasninger etter hvert som jeg får ny kunnskap og informasjon. Jeg har også lest meg opp på aktuelle dokumenter og rapporter gjennom denne prosessen, for å ha best mulig innblikk i problemstillingen. Deretter har jeg valgt ut noen dokumenter som jeg mener er helt sentrale i spørsmålet om bevæpning, for å analysere innholdet i disse. Her ble det tydelig at nettopp fleksibiliteten er viktig, ettersom nye dokumenter og informasjon kan føre til endringer i plan og utførelse av oppgaven. Min plan for forskningen er å avdekke hovedargumentene om hvorfor norsk politi ikke er generelt bevæpnet, rettet mot sikkerhet og beredskap.

4.2 Forskningsmetode

«Å være vitenskapelig er å være metodisk», sier Tranøy (1986, s.126). Metoden er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Den hjelper oss å samle inn data, altså informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2017, s. 52).

Det å være metodisk i vitenskapelig forstand er å bruke og overholde intellektuelle standarder i argumentasjon. Metode kan beskrives som den tilnærmingen eller fremgangsmåten vi bruker for å produsere kunnskap; det blir viktig at kunnskapen er så objektiv og pålitelig som mulig (Grue, 2015). Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører til arsenalet av metoder (Aubert, 1985, s. 196).

Det er innen forskning vanlig å skille mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Kvantitativ metode på den ene siden benytter informasjon som kan kvantifiseres eller tallfestes, med

utgangspunkt i større utvalg slik at resultatene har til mål å kunne generaliseres. Her brukes ofte en deduktiv tilnærming hvor forskeren tester ut teorier for å se om de stemmer overens med empiri (Gall, Gall & Borg, 2007). Kvalitativ metode på den andre siden undersøker fenomener i dybden, og vektlegger ofte færre antall caser. Forskerens egen fortolkning og nærhet til fenomenet får ofte en betydning innenfor kvalitativ metode. Her kan ofte induktiv eller abduktiv metode bli gjeldene. Jeg har valgt en abduktiv tilnærming som ikke er like empirinær som induktiv tankemåten, eller følger den samme strenge logiske rekken som deduksjonen gjør. Abduksjon vil ha muligheten til å gi en troverdig konklusjon, dersom teorien er sann og presenterer en mulig eller alternativ måte for å forstå et fenomen på. Den abduktive tankemåten er spesielt anvendelig innenfor samfunnsfagene, fordi det ikke eksisterer noen objektive fakta eller naturlover der. Jeg vil anvende abduksjon som kan bidra til overføring og gjenbruk av konsepter på nye områder. Slik kan man tilføre nye forståelser av et gitt fenomen. Abduksjon fører ikke til en utfyllende objektiv konklusjon, men at man gitt et teoretisk rammeverk belyser ulike sider ved et fenomen (Danermark et al., 2005). Jeg har hele tiden hatt klare ideer om hva jeg er på jakt etter når det kommer til teori og funn. Min kunnskap om temaet bevæpning av norsk politi har derimot endret seg gjennom forskningsprosessen. Jeg har fått mer dybdekunnskap, og mine prioriteringer, forskningsspørsmål og fokusområder har blitt justert mens oppgaveskrivningen har pågått.

4.3 Kvalitativ innholdsanalyse

Begrunnelse for å velge en bestemt metode er at vi mener den er best egnet til å belyse problemstillingen man har på en best mulig måte (Dalland, 2017, s. 51). Formålet med min oppgave er å få et bilde av de viktigste argumentene i spørsmålet om bevæpning. Derfor har jeg valgt å gjøre en innholdsanalyse. Innholdsanalyse, dokumentanalyse og litteraturstudie er begreper for ulike metoder som kan virke sammenfallende. De er alle ulike former for studier av sekundærdata som er samlet inn til et annet formål enn det aktuelle studiet. Jacobsen (2010) beskriver litteraturstudier og dokumentundersøkelser som undersøkelsesdesign basert i sekundærdata, hvor hensikten er å få frem kunnskapsstatusen på et visst felt. Disse studiene kan både være selvstendige studier, men kan også fungere som forberedelse til videre studier der målet er å hente inn primærdata. (Jacobsen, 2010, s. 55). Min oppgave er ment som en selvstendig studie, men den kan også brukes som en forberedelse til videre studier. Grunnen til at jeg ikke velger å gjøre en litteraturstudie eller dokumentundersøkelse på temaet, er fordi mitt formål ikke alene er å få frem kunnskapsstatus på et felt. Hensikten i min oppgave er å få

et overblikk over sentrale argumenter og standpunkter fra aktører i bevæpningsdebatten, og vurdere disse opp mot hverandre. Derfor har jeg valgt å gjennomføre en kvalitativ innholdsanalyse som blir beskrevet under.

Grønmo (2004) bruker begrepet innholdsanalyse om en metode som systematiserer tekster, bilder eller andre innholdselementer med sikte på å belyse spesifikke problemstillinger. Grønmo skiller også mellom kvalitativ og kvantitativ innholdsanalyse. Den kvantitative metoden går utpå å registrere hvor mange ganger tekstene kan plasseres i hver kategori. Den kvalitative innholdsanalysen som blir min metode, går mer inn på vurderinger og sammenligninger av de ulike innholdselementene. Jeg vil derfor ikke telle eller registrere antall ganger ulike begreper blir sitert i dokumentene. Kvalitativ innholdsanalyse har som formål å få innblikk i hvilke argumenter, standpunkter, holdninger eller verdier som står sentralt i de ulike tekstene man analyserer (Grønmo, 2004, s. 128).

En av fordelene ved bruk av kvalitativ metode, i lys av min problemstilling, er at det benyttes en abduktiv tilnærming. Danermark et al.(2005) peker på rekontekstualisering som essensen i den abduktive tenkemåten. Det å kunne anvende et tankesett eller teoretisk rammeverk for å forstå et fenomen på en ny måte. Det gjør at man ved hjelp av denne forskningsstrategien kan forstå fenomener på mange ulike måter ved å ta i bruk ny teori på dem, eller overføre teori fra andre fagfelt. Denne tilnærming legger til rette for fleksibilitet i oppgaven ved at trinnene problemstilling, utvelging av dokumenter, innsamling og analysedelen i stor grad påvirker hverandre. Dokumenter og teori kan derfor legges til og endres underveis etter hvert som man får en større forståelse for temaet man undersøker. En viktig målsetting med en kvalitativ tilnærming er å oppnå en dypere forståelse av sosiale fenomener (Thagaard, 2009, s.11). Det forutsetter at forskeren i stor grad fortolker innholdet i dokumentene. Hvordan forskeren analyserer og fortolker de sosiale fenomenene som studeres er viktige metodiske utfordringer. Mitt formål er å analysere noen sentrale dokumenter, for å skaffe en dypere forståelse for temaet om bevæpning av norsk politi.

4.4 Datainnsamling

Datainnsamlingen i en kvalitativ innholdsanalyse kjennetegnes ved at den foregår parallelt med dataanalysen. Samtidig som dokumentene analyseres og tolkes blir problemstillingen bedre belyst. Da blir det tydelig hvilke andre tekster som vil kunne være relevante for

analysen. Metoden krever fleksibilitet og vanskeliggjør derfor detaljert planlegging (Grønmo, 2004, s.187). Viktigheten av å ha evne til fleksibilitet fikk jeg gjentatte ganger bekreftet gjennom oppgaveskrivingen. Det var behov for omstilling og endring både opp imot presisering av problemstilling, valg av tekster, datainnsamlingen og analysearbeidet. De dokumentene jeg først var innstilt på å analysere ble ikke inkludert i oppgaven, da jeg underveis endret forståelsene for hvordan problemstillingen skulle belyses. Jeg endte opp med et annet utgangspunkt, og hvilket innhold som ble aktuelt i dokumentene har også endret seg underveis.

Før datainnsamlingen starter må man gjøre en rekke forberedelser. Grønmo (2004, s. 189) argumenterer for at datainnsamlingen skjer i tre faser. Bestående av å avklare fokus, finne relevante tekster og eventuelt få adgang til tekster. Nettopp fordi gjennomføringen av datainnsamlingen bygger på fleksibilitet og endring underveis, er det viktig å ha for seg et klart fokus på hva man er ute etter. I mitt tilfelle har problemstillingen og hensikten med oppgaven hele tiden vært klar. Så selv om jeg har oppdaget nye datamuligheter og behov, har hovedfokuset med datainnsamlingen vært klar. Hvilke tema som skal prioriteres var tydelig, det som endret seg noe var hvilke typer tekster jeg lette etter. Det som startet med bøker og forskning på bevæpning, endret seg til offentlige utredninger og stortings meldinger som har hatt større betydning for spørsmålet bevæpnet politi, og på den måten kan svare bedre på min problemstilling. Dette fant jeg ut nokså tidlig i datainnsamlingen, og de grove retningslinjene for vurdering av relevans av de ulike tekstene var dermed satt. Det som også vil bli tatt med i drøftelsen, men som ikke blir en del av analysen, er kapittelet om bevæpningsdebatten siden 2017, kapittelet om politiets bevæpning i et historisk perspektiv og kapittelet om statistikk som begge vil supplere funnene fra innholdsanalysen. Den tredje fasen for å eventuelle avtale adgang til tekster som ikke er offentlige ble ikke aktuelt i min studie ettersom alle var offentlige. Det er nærliggende å tro at både PST og POD har dokumenter og rapporter som er unntatt offentligheten. De er ikke lagt til grunn, men deres besvarelser gjennom høringssvarene til bevæpningsutvalgets rapport.

4.5 Utvalgte dokumenter

Tabell 1 Utvalgte dokumenter

Avsender	Dokument	Type dokument
Bevæpningsutvalg oppnevnt av Justis- og beredskapsdepartementet	NOU 2017:9 <i>Politi og bevæpning — Legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet</i>	Norges offentlige utredninger
Politiets sikkerhetstjeneste	Høringssvar til Bevæpningsutvalgets rapport	Høringssvar
Politidirektoratet	Høringssvar til Bevæpningsutvalgets rapport	Høringssvar
Politiets fellesforbund	Høringssvar til Bevæpningsutvalgets rapport	Høringssvar

For å gi leseren et bedre innblikk i datamaterialet jeg har samlet inn, skal jeg gi en presentasjon av de utvalgte dokumentene som vist i matrisen ovenfor. Jeg skal beskrive kort hvorfor de er valgt, sett opp mot tema og formål for min problemstilling. Alle dokumentene har hatt en betydning for bevæpningsordningen som vi har i dag.

Bevæpningsutvalgets rapport: «*Politi og bevæpning - Legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet*» (NOU 2017:9). Dokumentet er en offentlig utredning som er basert på et utvalg av eksperter som skulle evaluere praksisen med et ubevæpnet norsk politi og vurdere om den skulle endres. Bevæpningsutvalget skulle også evaluere og vurdere perioden med midlertidig bevæpning. Det er nettopp dette dokumentet som også er sentralt for at norsk politi i dag er ubevæpnet i ordinær tjeneste. Det er derfor tema og synspunkter som er direkte knyttet til min problemstilling.

Høringssvar Politiets sikkerhetstjeneste: «*Høringssvar PST – NOU 2017:9*» (Høring PST, NOU 2017:9). Det andre dokumentet jeg skal analysere er Politiets sikkerhetstjeneste sitt høringssvar på bevæpningsutvalget sin rapport. Her vil deres vurderinger av generell

bevæpning komme frem. PST sine argumenter som foretar de nasjonale trusselvurderingene, er helt essensielle å diskutere.

Høringssvar Politidirektoratet: «*Høringssvar POD – NOU 2017:9*» (Høring POD, NOU:2017:9). Tredje dokument er Politidirektoratet sin rapport som har hentet høringsinnspill fra politidistriktene, politiets særorgan og hovedverneombudet for politiet. POD som har det overordnende ansvaret for Politi- og lensmannsetaten er sentrale i bevæpningsdebatten. I dette dokumentet har de også hentet inn innspill fra alle de norske politidistriktene om spørsmålet om bevæpning. Formålet er derfor å diskutere de ulike politidistriktene samt POD sine argumenter og standpunkter.

Høringssvar Politiets fellesforbund: «*Høringssvar PF – NOU 2017:9*» (Høring PF – NOU 2017:9). Det siste dokumentet som skal diskuteres er Politiets fellesforbund sitt svar til bevæpningsutvalget sin rapport. Siden landsmøtet i 2012 har PF kjempet for en generell bevæpning av norsk politi og debatten er derfor godt kjent. PF skal representere ansatte og studenter i Politi- og lensmannsetaten. Det er de som kjenner hvor «skoen trykker» og er derfor en viktig del av problemstillingen om et bevæpnet politi eller ikke.

Jeg har valgt å gjøre en innholdsanalyse av 4 dokumenter som jeg ser på som helt sentrale i spørsmålet og valget Norge har tatt om et ubevæpnet politi. Bevæpningsutvalget sin rapport med tilhørende høringssvar fra de mest sentrale instansene for bevæpningsspørsmålet. Jeg ser på det som en dekkende og aktuell tilnærming til min problemstilling. Det har ikke tidligere blitt diskutert bevæpningsutvalget sin rapport med tilhørende høringssvar. Dette mener jeg vil gi en større dekning, og flere synspunkter på temaet. Jeg vil derfor kategorisere og analysere innholdet i de ulike tekstene, systematisere det og deretter tolke hvordan svarene samsvarer eller motstrider med hverandre. Jeg vil da ta for meg de temaene og argumentene som er mest relevante for problemstillingen om hvorfor norsk politi ikke er generelt bevæpnet.

4.6 Bevæpningsdebatten siden 2017

For min oppgave er det også nødvendig å søke etter nyere forskning og argumenter som kan ha oppstått i bevæpningsdebatten etter 2017 som disse dokumentene er skrevet. Det finnes lite litteratur inngående i denne debatten fra 2017 frem til 2021. To episoder reiste derimot for alvor igjen diskusjonen om hvorvidt norsk politi burde være generelt bevæpnet. Rustam Louis

Foss ble skutt og drept av politiet etter angrep på en polititjenesteperson med kniv i en øyeblikkelig aksjon på Bislett i Oslo. Espen Andersen Bråthen gikk til angrep med kniv og pil og bue i Kongsberg hvor fem mennesker mistet livet, etter at politiet mistet gjerningsmannen av synet ved ankomst. Disse hendelsene skjedde med relativt kort tid imellom, og da reiste igjen spørsmålet seg om et generelt bevæpnet politi kunne utgjort en forskjell. Justis- og beredskapsminister Mehl opplyste at hun allerede før hendelsen på Bislett tok initiativ til en ny vurdering av politiets mulighet til bruk av maktmidler. Hun sa at en slik vurdering må baseres på kunnskap og ikke bare sett i lys av enkelthendelser (Hessen & Baraldsnes, 2021).

Politiets Fellesforbund har aktivt jobbet for generell bevæpning, også etter 2017. De krever at politiet blir permanent bevæpnet, og påpeker at slik situasjonene er nå så må politikerne nærmest måned fra måned vurdere trusselbildet. De bruker stort sett de samme argumentene som i 2017, og mener bevæpning fører med kortere responstid og økt trygghet for både befolkning og polititjenestepersoner (Politiets Fellesforbund, 2021). Jeg opplever at argumentene i dag er stort sett de samme som de var i 2017. Hendelser i forbindelse med ustabile mennesker relatert til psykiatri har nok fått noe mer oppmerksomhet etter hendelsene som nevnt ovenfor. Hvor helsevesenet hadde vært innblandet i forbindelse med begge disse gjerningspersonene. Dette var derimot også et tema i 2017, men fikk noe mindre oppmerksomhet i debatten enn det terrorisme og andre trusselbilder fikk. Jeg finner derfor argumentasjonen og litteraturen fra 2017 til også å være relevant i dagens bevæpningsdebatt.

4.7 Kategorisering

Grønmo (2004, s. 191) trekker frem kategorisering av det relevante innholdet i dokumentene som vekslingen mellom datainnsamling og dataanalyse. Etter hvert som relevant innhold velges ut, vurderer og plasserer forskeren innholdet inn i ulike kategorier. Dette bidrar til å identifisere felles trekk mellom de ulike tekstelementene som igjen blir gruppert i kategorier. Dette gjør at det blir enklere å vurdere innholdet i forhold til hverandre. Kategoriene kan stadig revideres eller nyanseres etter hvert som nye tekster dukker opp, forståelsen endrer seg eller innholdet fortolkes annerledes. Grønmo (2004) skriver: «Kategoriseringen er en del av datainnsamlingen og bidrar til at problemstillingen blir stadig bedre belyst» (s. 191).

Jacobsen (2010) trekker frem kategorisering som gruppering av tema, med formål om å skape struktur i oppgaven. Det er et virkemiddel for å si at noen typer data ligner hverandre og

omhandler samme tema eller at noen typer data er forskjellige og belyser ulike temaer. Hensikten er mangfoldig, og kategorisering hjelper med forenkling av det kompliserte, detaljerte og mengden data for å skape oversiktlig (s. 130).

For å kategorisere innholdet i dokumentene som skulle analyseres hadde jeg behov for et oversiktlig system som jeg kunne bruke videre i min analyse. Hvilke kategorier som ble aktuelle ble klart etter hvert som jeg kategoriserte innholdet i tekstene. Det var viktig å få med kategorier som jeg mente ville være med å belyse problemstillingen min på best mulig måte. Mine kategorier er bestående av nasjonal sikkerhet, beredskapshensyn og risiko for uønskede hendelser. Da jeg mener disse er dekkende for å besvare forskningsspørsmålene og problemstillingen min på en tilfredsstillende måte. Kategoriene dekker også de mest sentrale argumentene fra hvert av dokumentene som er analysert.

4.8 Fortolkning og drøfting

Når dataen er strukturert gjennom kategoriseringen, kan fortolkningen begynne. Fortolkningen går ut på å forklare funnene du har gjort i kategoriseringen i lys av utvalgt teori, for så å vise hvorfor disse funnene er av betydning for oppgaven. Gjennom tolkningen er det viktig å gjøre funnene forståelige, og sette dem opp mot hverandre for å diskutere forskjeller og likheter. Her skal man sammenbinde og drøfte funnene. Teorien gir derfor en mening til de kvalitative studiene (Nilssen, 2012). Etter at funnene i de fire dokumentene er beskrevet punktvis hver for seg, skal jeg knytte funnene sammen. For å skape best mulig struktur på oppgaven, skal jeg knytte funnene opp mot problemstillingen min i størst mulig grad.

4.9 Hermeneutikk

Alvesson & Sköldbberg (2008) argumenterer for at teksttolkning er hermeneutikkens utgangspunkt og at den har sine idehistoriske røtter fra renessansen. Hermeneutikk handler om å klargjør hva forståelse og fortolkning er, samt muligheter og utfordringer som kan oppstå i forsøket på nettopp dette. Fortolkning av tekst og innhold blir min kvalitative forskningstilnærming som nevnt tidligere. Forståelsen av dokumentene vil dermed bestå av et samspill mellom dokumentene og hvordan forskeren tolker dem. Forskeren sin forforståelse har betydning for tolkningen og forståelsen av dokumentene som bli analysert. Forforståelse

omtales som de kunnskaper, erfaringer, teorier og verdier en tar med seg inn i forskningsprosessen (Dalen, 2011, s.16).

Bias kan oppstå i planleggings-, datainnsamlings-, analyse- og publiseringsfasene av forskning. Forståelse av forskningsskjevhet lar leserne kritisk og uavhengig gjennomgå den vitenskapelige litteraturen og unngå behandlinger som er suboptimale eller potensielt skadelige. En grundig forståelse av skjevhet og hvordan det påvirker resultatene er avgjørende i en forskningsprosess (Pannucci & Wilkins, 2011). Bias henger også sammen med det forskerens forforståelse. Forforståelse gjør at vi ikke opplever virkeligheten kun gjennom det vi sanser. Det som fremstår som rene sanseinntrykk inneholder i virkeligheten en god porsjon tolkning. Vi tolker det vi oppfatter ut fra tidligere opplevelser og kunnskap vi besitter (Thuren, 2009, s. 66). Min forforståelse er påvirket av både det jeg har lært på politihøgskolen, opplevd i praksisåret og sett i media. Egen forforståelse har hatt en betydning for hva jeg forventet å få ut av denne studien, og hva jeg trodde at jeg kom til å få svar på i undersøkelsen. Blant annet har jeg opplevd hva forelesere og polititjenestepersoner mener om temaet, og hvordan disse meningene har endret seg de siste årene. Jeg har også vært klar over skepsisen som ofte blir omtalt i media, hvor det kanskje har blitt fokusert mer på de negative sidene ved en eventuell generell bevæpning. Det kan argumenteres for at min kunnskap er på et overordnet nivå, med generell kunnskap om temaet. Det har derfor vært flere overraskende funn for meg personlig, som jeg også vil diskutere avslutningsvis i oppgaven.

Thuren (2009, s. 68) argumenterer for at det ikke er noe galt å ha en forforståelse, poenget er at det ikke er mulig å forstå noe i det hele tatt uten en forforståelse. Enhver utredning vil være farget av den konteksten den er blitt til innenfor. Forfatterens perspektiver vil, bevisst eller ubevisst, påvirke alt fra den generelle fremgangsmåten, valget av sentrale problemstillinger, utvalget av fakta og eksempler og fortolkningen av det foreliggende materialet. Det er derfor viktig at jeg er observant på hvordan min forforståelse kan påvirke disse valgene, og hele tiden jobbe strukturert for å være så objektiv som mulig.

4.10 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet kan brukes innen kvalitativ forskning for å beskrive kvaliteten og gyldigheten til kvalitative data (Johannessen et al, 2006, s.198). Pålitelighet, troverdighet og overførbarhet brukes også som mål på kvaliteten i kvalitative forskningsopplegg. Videre skal jeg redegjør for hvordan dette er blitt ivaretatt i min forskningsprosess.

4.10.1 Reliabilitet

Reliabilitet kan knyttes til spørsmålet om forskningen er utført på en måte som er pålitelig og tillitsvekkende. Begrepet reliabilitet viser i utgangspunktet til spørsmålet om en annen forsker som anvender samme metode, vil komme frem til de samme resultatene. I denne sammenhengen har reliabilitet også en referanse til repliserbarhet. Begrepet repliserbarhet er sentralt i den positivistiske forskningslogikken som løfter frem nøytralitet som et forskningsideal. Som forsker må man argumentere for reliabilitet ved å gjøre rede for hvordan dataene har utviklet seg i forskningsforløpet (Thagaard, 2009, s. 198). Innholdsanalyse legger i stor grad vekt på kontekstualisering og fortolkning som nevnt tidligere. Desto mer fortolkning vektlegges i forskningen, jo større vanskeligheter står analysen overfor når det gjelder reliabilitet i betydningen etterprøvbarehet. Det gjør ikke at funnene i tekstanalyser er mindre gyldige eller faglig presise, men det er en utfordring med alle kvalitative analyser (Bratberg, 2014, s. 22).

For å fremme god reliabilitet har det derfor vært viktig å være tydelig i gjennomførelsen av ulike valg som har blitt gjort underveis i forskningsprosessen. I oppgave har jeg prøvd å gi en nøyaktig beskrivelse av prosessen for å styrke forskningens pålitelighet. Dette har jeg gjort ved å presentere dokumentene som er grunnlaget for analysen, og nevnt hvorfor disse er relevante for å besvare min problemstilling. Videre har jeg beskrevet metoden jeg har brukt i analyseprosessen, som er en kvalitativ innholdsanalyse. Jeg har også gitt en begrunnelse for valg av analysekategorier på bakgrunn av teori. Jeg har også gitt en beskrivelse av hvordan jeg gjennomførte analysearbeidet. For meg var det viktig å holde en viss avstand, og la dokumentene for analyse være i fokus. Dermed har jeg tatt flere steg for å sikre pålitelighet i arbeidet som igjen er med på å fremme nøytralitet og etterprøvbarehet.

4.10.2 Validitet

Validitet er direkte knyttet opp mot fortolkningen av data. Det handler i hovedsak om gyldigheten av forskerens tolkninger. Man kan vurdere validiteten av forskningsprosjektet med henblikk på spørsmålet om resultatene av undersøkelsen representerer virkeligheten av det feltet man har studert (Silverman, 2006, s. 282). For å styrke validiteten i en studie kan forskeren tydeliggjøre grunnlaget for fortolkningene. Da redegjør forskeren for hvordan analysen danner grunnlaget for konklusjonene man kommer frem til. Denne metoden kaller Silverman (2006) for «transparency» eller gjennomsiktighet. Validiteten i en studie styrkes også ved å gå gjennom analyseprosessen av datamaterialet kritisk. Da kan forskeren vurdere

og undersøke alternative kategorier som også kan være relevante for oppgaven. Forskeren sine egne tolkninger vil kunne forsterkes ved at man eksempelvis viser at andre alternative tolkninger er mindre relevante (Thagaard, 2009, s. 202).

Johannessen et al. (2006) forklarer det slik: «validitet i kvalitative undersøkelser dreier seg om i hvilken grad forskerens funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten» (s. 199). En måte å vurdere validiteten i min oppgave kan være å se på om mitt metodevalg var egnet til å belyse problemstillingen min. Man kan se på dokumentene som er analysert, og om de er egnet til å besvare problemstillingen på en god måte. Validiteten i oppgaven er tatt hensyn til gjennom hele forskningsprosjektet. Både gjennom innsamling av data, kategorisering, analyse og diskusjon har jeg hatt et bevisst forhold til validitet. Både ved å vurdere valgene mine, men også hvordan jeg har fortolket dataen. Gjennom analyseprosessen har jeg flere ganger gjennomgått datamaterialet mitt kritisk og vurdert om det ville besvare problemstillingen på en tilfredsstillende måte. Målet med å gjøre det var å undersøke om det fantes alternative dokumenter, måter å oppfatte eller tolke datamaterialet mitt som ville besvart problemstillingen på en bedre måte.

4.11 Styrker og svakheter

På lik linje med andre metoder vil det være både svakheter og styrker også ved en kvalitativ dokumentanalyse. Det er derfor viktig å vise til svakheter med metoden, og hvordan disse har vært forsøkt håndtert. Samtidig som jeg skal påpeke styrker som innholdsanalyse kan bidra med i forskningsprosjekt.

4.11.1 Svakheter

Grønmo (2004) peker blant annet på tre typiske problemer ved kvalitativ innholdsanalyse. Det første er hvordan forskerens perspektiv kan påvirke utvelgingen og tolkningen av dokumentene som skal analyseres. Et snevert perspektiv kan føre til at utvalget av tekster blir skjevt, og at tolkningen av innholdet blir ensidig. Dokumenter kan bli utelatt fordi de ikke ble oppdaget, eller passer inn i forskerens perspektiv (s. 192). Et annet typisk problem er at forskerens kildekritiske forståelse under datainnsamlingen er begrenset. Det kan være at tekstene som bli valgt ikke er autentiske eller troverdige. Dette kan føre til feilaktige tolkninger av fenomener. Det siste problemet Grønmo (2004, s. 193) peker på er at fortolkningen av tekstene kan bli påvirket av at forskerens kontekstuelle forståelse er

begrenset. Med det menes at innholdet i analysen kan bli feilaktig tolket fordi forskeren ikke har vurdert godt nok hvem teksten er representativ for eller hvilken betydning den har. I min studie fulgte dokumentene ulike metodiske fremstilling og oppbygning. Jeg erfarte underveis i mitt arbeid at det var en utfordring å sammenligne artikler som er skrevet på ulike måter. Selv om fordelene min er at alle dokumentene tar utgangspunkt i samme hoveddokumentet, ble dette en tydelig utfordring. En svakhet med oppgaven kan være at dokumentene er fra 2017 og nesten fem år gamle, men her har jeg argumentert under kapitlet bevæpningsdebatten fra 2017 at argumentene også er gyldige i dagens debatt.

For å unngå disse utfordringene i størst mulig grad gikk jeg bredt ut i startfasen av forskningsprosjektet. Jeg gjorde søk i flere databaser for å ikke utelukke noen tekster eller dokumenter i starten av datainnsamlingen. Der plukket jeg ut de som var mest relevante for å besvare min problemstilling. For å sikre autentiske og troverdige dokumenter, kunne dokumentene jeg har valgt vært mer vitenskapelige og metodiske, men samtidig er jeg ute etter sentrale aktørers argumenter og synspunkter. Derfor bærer dokumentene også preg av at de er av ulikt omfang. Siden det er datainnsamling av sekundærdata er ikke dokumentene skrevet for å besvare min problemstilling som andre kvalitative metoder som eksempelvis intervju. Dette er også en mulig svakhet, og det blir opp til forskeren å vurdere hvilke tekster som egner seg best for å besvare problemstillingen sin. Selv om jeg har forsøkt å begrense mulighetene for feiltolkning underveis gjennom å jobbe systematisk, må det tas høyde for at feiltolkning kan forekomme i oppgaven. Jacobsen (2010, s. 111) argumenterer for at selv om vi tilpasser metode og design til problemstillingen vi har «...skal vi være klar over at enhver datainnsamlingsmetode har sine gyldighets- og pålitelighetsproblemer.»

4.11.2 Styrker

Styrker ved innholdsanalyse som metode er blant annet at informasjonen er lite spontan, som kan gjøre den mer gjennomtenkt og reflektert. Metoden kan både forenkle og berike data, for å skape oversiktighet. Dataen kan deretter plasseres i en større sammenheng (Jacobsen, 2010, s. 130). Bowen (2009, s. 31) nevner at en styrke kan være at kildene ikke blir påvirket av gjennomførelsen av datainnsamlingen. At forsker i denne sammenheng ikke har bedt om at tekster skal bli skrevet i en gitt sammenheng. Det som ble nevnt som en mulig svakhet kan derfor også være en styrke ved denne metoden. Forsker har ikke mulighet til å påvirke tekstens innhold da tekstene allerede er skrevet og offentliggjort, noe som gjør at dokumentene er frie fra forskers innflytelse og påvirkning.

Dokumentanalyse er også en effektiv måte å samle inn data, da dokumenter er lett håndterbare, tilgjengelige og en praktisk ressurs. Å innhente og analysere dokumenter er ofte både en mer kostnadseffektiv og mindre tidkrevende metode enn å foreta annen forskning eller eksperimenter (Bowen, 2009, s. 31). I denne oppgavens tilfelle ville det krevd en betydelig mengde intervju og undersøkelser for å få inn samme mengde data som et grundig dokumentsøk medfører. I tillegg måtte jeg intervjuet flere sentrale aktører som er vanskelige å komme i kontakt med, som totalt sett ble lite realistisk å gjennomføre. Dokumenter er også mer stabile og lite reaktive datakilder, som kan bli lest og gjennomgått utallige ganger og forbli uendret av forskerens påvirkning eller forskningsprosess (Bowen, 2009, s. 31). Kvalitativ dokumentanalyse sin styrke er alle de ulike måtene den kan støtte og styrke forskning på. Den kan bli benyttet på en rekke ulike forskningsområder, enten som primær metode for datainnsamling, eller en støtte til andre metoder. I mitt tilfelle vil dokumentanalyse bli brukt som primær metode for å gi et overblikk og besvare spørsmålet om bevæpning. Dokumenter kan også inneholde data som ikke lenger kan bli observert, bidra med detaljer som informanter har glemt, og kan følge endringer og utviklinger. Slik analyse kan også peke ut spørsmål som bør stilles, eller på situasjoner som må observeres, noe som gjør dokumentanalyse til en måte å forsikre deg at forskningen er kritisk og omfattende (Bowen, 2009).

5 Politiets bevæpning i et historisk perspektiv

I denne delen av oppgaven skal jeg først presentere politiets bevæpning i et historisk perspektiv for å vise hvordan denne debatten har vært aktuell i en årrekke. Hvordan politiet har endret seg gjennom årene, og også hvordan synet på bevæpnet politi har forløpt seg gjennom historien for å sette dagens bevæpningsdebatt i kontekst. Til slutt skal jeg presentere statistikk som viser til antall bevæpnede oppdrag, politiets holdninger og sammenligninger når det gjelder bevæpning.

5.1 Bevæpningsdebatten opp gjennom historien.

Norsk politi har utviklet seg mye de siste 100 årene, men den ordinære polititjenestepersonen har aldri vært bevæpnet i ordinær tjeneste (Barland et al, 2017, s. 18). Jeg vil ta for meg bevæpningsdebattene som har pågått siden første verdenskrig helt frem til i dag. Dette er på ingen måte et nytt fenomen som har dukket opp de siste årene, og når man ser tilbake på debattene som har vært, bærer de preg av de samme argumentene som nevnes i nåtidens diskusjoner. For å finne svar på hvorfor Norge som et av få land i verden som ikke har bevæpnet politi, må vi se tilbake på Norges politihistorie.

Norsk politi har aldri vært rutinemessig bevæpnet, men ulike maktmidler har alltid vært et aktuelt tema for politiet som skal håndheve og opprettholde lov og orden. Frem til 1935 var sabel en del av politiets bevæpning, men den ble muligens bare brukt ved spesielle anledninger (Strype, 2005, s. 93). Det skjer noe i mellomkrigstiden som blir relevant å se på for politiets utvikling. Da oppstår det noe som kan oppfattes som to ulike polititradisjoner, bestående av de «myke» og de «harde» (Johansen, 1989, s. 11). Disse tradisjonene kommer til uttrykk med holdninger så vel som polititaktikk. De myke innrettet seg for å unngå provokasjon, og klarte seg uten skytevåpen og gass. Tålmodighet og diplomati ble nevnt som viktige prinsipper. De harde så ikke den politiske og sosiale bakgrunnen for arbeidskonfliktene og demonstrasjonene som oppstod på denne tiden. De hadde kun øye for konfliktene som et ordens problem som skulle ordnes opp i. Dersom politiet skulle være oppgaven voksen, satte de inn store bevæpnede styrker. De som ikke lot seg innrette skulle tas hardt for å lære dem en lekse for fremtiden (s. 12)

Slik som i dagens bevæpningsdebatt av politiet, kan man se likheter knyttet til revolusjonsfrykten på 1920-tallet. Kravet om bevæpning var gammelt og ble igjen aktuelt

hver gang politifolk ble mishandlet eller skutt av forbrytere. Bevæpningsspørsmålet ble spesielt relevant etter den russiske revolusjonen. Justisdepartementet hadde også blitt orientert om revolusjonslignende tilstander i Tyskland, og frykten for at det var Norge som sto for tur neste gang ble fremtredende (Johansen, 1989, s. 42-43). I mars 1923 mottok politimesteren melding om å skjerpe beredskapen, og politikamrene ble opprustet, og skytevåpen i form av revolvere ble klargjort. Bevæpningene som skjedde på 1920-tallet var ikke allmenn, men selektiv for bruk i arbeidskonflikter og politisk spente situasjoner. Ikke alle skytevåpnene kom fra Justisdepartementets bestilling. Noen våpen hadde politiet anskaffet på egenhånd, andre våpen ble bestilt fra militæret, og noen ble til og med utstyrt med våpen som hadde blitt beslaglagt ved tidligere anledninger. Kun våpnene som var bestilt av Justisdepartementet ble båret synlig (s. 44).

Forholdet mellom arbeiderbevegelsen og politiet var motstridende helt frem til midten av 1930-tallet. De politiske spenningene som oppstod i mellomkrigstiden påvirket også politiet innad. Staten mente den vilkårlige politiberedskapen burde byttes ut, og den ble erstattet med statspolitiet også kalt «det harde politiet» i 1932. Lokalpolitiet eller «det myke politiet» hadde mange og varierte oppgaver i samfunnet og opptrådte på en annen måte. Statspolitiet derimot kunne sendes hvor som helst i landet og var først og fremst ett opprørspoliti (Johansen, 1989, ss. 11-13). Denne måten å løse oppdrag på førte til en bitterhet mot politiet. Forespørselen om en større frihet til bruk av skytevåpen i ulike situasjoner, og flere våpen generelt, kom fra politiets harde side. Argumentet for større handlingsfrihet rundt våpenbruk ble blant annet begrunnet med at man ikke alltid hadde tiden på sin side når man skulle vurdere situasjoner. I tillegg ønsket man at våpenet skulle bæres synlig, begrunnet med sterk tro på avskrekkingseffekten. Synlige bevæpning skulle virke proaktivt og dermed forhindre og redusere kriminalitet (s. 76-77). 1937 ble alt politi statlig, og statspolitiet som vi kjente det ble også oppløst fra sin egentlige form. Det senket seg en politisk ro omkring politiet i denne tiden (Johansen, 1989, ss. 11-13). Det som har vært gjennomgående for den stadige oppblussingen av spørsmålet om bevæpning kan kort oppsummeres med hvordan frykten for en ukjent fare i ekstraordinære tider fører til en følelse og et behov for et bevæpnet politi. Som yrkesgruppe er det politiet som har monopol på maktbruk i samfunnet. Hvorvidt skytevåpen skal være inkludert i den makten som politiet har over landets borgere har vært diskutert i lang tid.

Da Norge ble okkupert av Tyskland under andre verdenskrig, ble det ikke foretatt noe umiddelbar bevæpning av politistyrkene. Det uformelle og sivile preget politiet hadde, i form av kontakten med publikum og serviceoppgavene, var derimot ikke lenger til stede da statspolitiet gjenoppsto i sin opprinnelige form i 1941. Oppdragsløsningen var like hard og brutal som tidligere, og dette var med på å forsterke politiets militære preg (Johansen, 1989, s. 218). Statspolitiet overtok i denne perioden flere av beredskapsoppgavene, som også bidro til det harde uttrykket. Det ordinære eller lokale politiet fikk også flere slike oppgaver, men det var fremdeles statspolitiet som hadde det hardeste uttrykket (s. 218).

Det var mangel på en tydelig lovregulering av politiets maktanvendelse helt frem til etterkrigstiden. Det var åpenbart et trykkende behov for tjenesteinstrukser som beskrev når politiet hadde hjemmel til å både bevæpne seg, og ta i bruk skytevåpen. Våpenbruken i politiet var regulert i fire ulike instruks i tidsrommet 1920-1945. En felles våpeninstruks for politiet ble ikke utgitt av Justisdepartementet før 1962 (Myhrer, 2005, s. 20). En viktig faktor for å finne ut hvilket politi vi skulle ha i Norge, henger tett sammen med to forskjellige politimodeller. Den franske modellen hvor politiet var kledd i militær lignende uniformer og bevæpnet med skytevåpen. Det var denne modellen det norske statspolitiet hentet inspirasjonen fra i sin tid. Den andre modellen var den engelske, hvor politibetjentene hadde en mer sivil politistil også kjent som «Bobbies», hvor de også gikk ubevæpnet i tjenesten. Den engelske modellen fikk stor betydning for oppbyggingen av moderne politiorganisasjoner, deriblant også den norske (Finstad, 2015, s. 240).

I 1989 ble våpeninstruksen erstattet med en nyere og mer detaljert utgave. Det var først i denne utgaven at fremskutt lagring av skytevåpen i patruljebilene ble en realitet (Myhrer, 2005, s. 208). Justis og beredskapsdepartementet oppnevnte i 2012 en arbeidsgruppe som skulle vurdere den gjeldene våpeninstruksen og eventuelle behov for fornyelse. Dagens våpeninstruks ble vedtatt i 2015, og trådte i kraft fra 1.april 2016. (NOU 2017:9, s. 62). Det ble gjort flere endringer til den nyeste utgaven som vil bli videre diskutert i avsnitt 1.5.

Vi kan se tydelige paralleller mellom spørsmålet om bevæpning opp gjennom politiets historie, og de debattene som finner sted i dag. Tidlig på 1900-tallet ble sabel brukt som bevæpning på arrangement og spesielle hendelser, nokså likt som man har punktbevæpninger i dag. Det myke og harde politiet kan gjenspeiles med forebyggende politi, og de som er mer operative og trente for alvorlige trusler og situasjoner. Frykten for revolusjon kan

sammenlignes med dagens frykt for terror. Begge fremkaller en frykt for en ekstraordinær hendelse, som kan skape en følelse av behov for et bevæpnet politi. Hendelser hvor politiet blir skutt eller skadet har alltid vært et tema, og er fremdeles et argument for en generell bevæpning. Da politiets egensikkert spesielt blir nevnt i denne sammenhengen. Bevæpning er en måte å skjerpe beredskapen på dersom det er kjente og mulige trusler som kan ramme samfunnet. Samspeillet mellom det sivile og militære preget av uniformer og politiets fremtoning er også aktuelt i dagens debatter. Det blir nevnt at en generell bevæpning vil fjerne det sivile preget og skape større avstand til publikum. Selv om politiet har endret seg sammen med samfunnet opp gjennom årene, er flere av temaene og problemstillingene de samme som helt tilbake for 100 år siden. En side ønsker at politiet skal være bedre rustet til å møte fremtidens trusler, mens man på den andre siden mener at dette vil ha en negativ innvirkning på det norske samfunnet, som er vant til et ubevæpnet politi. Samfunnsutviklingen er sentral i begge sidene av debatten.

5.2 Dagens ordning

Dagens ordning når det gjelder politiets bevæpning er at de i utgangspunktet er ubevæpnet i sin daglige tjeneste. En av endringene som ble gjort til den reviderte våpeninstruksen var fremskutt lagring. Fremskutt lagring innebærer at skytevåpen blir medbragt i de operative tjenestekjøretøyene til politiet. De skal være nedlåst i samsvar med sikkerhetskrav fastsatt av Politidirektoratet. Ammunisjon skal oppbevares under forsvarlig tilsyn og med kontroll. Verneutstyr skal alltid oppbevares i umiddelbar nærhet av våpnene. Våpen og ammunisjon skal returneres til fast oppbevaringssted ved tjenestestedet etter endt tjeneste jfr. § 2-2 i Våpeninstruks for politiet. Beslutningsmyndigheten om bevæpning på oppdrag ble flyttet fra politimester til operasjonsleder i den nyeste utgaven av våpeninstruksen (Våpeninstruks for politiet, 2015). Den enkelte tjenesteperson kan bevæpne seg selv dersom en situasjon krever umiddelbar innsats og det ikke er teknisk mulig eller tid til å innhente ordre fra operasjonsleder. Endringene som medførte fremskutt lagring og beslutningsmyndighet til operasjonsledere har ført til økt tilgang og tilgjengelighet til skytevåpen. Under de midlertidige bevæpningene av norsk politi bar polititjenestepersoner pistol i hylsteret på utstyrsbeltet som endel av uniformen. Det er kun polititjenestepersoner med bestått opplæring for bruk av skytevåpen som kan bevæpnes.

Den siste ordningen som berører temaet om bevæpning, ble vedtatt av stortinget i 2018 (Trædal, 2018). Det var i en proposisjon til Stortinget at forslaget om endringer i politiloven, hvor bevæpnet patrulje mellom sårbare objekter ble foreslått. Der Justis- og beredskapsdepartementet foreslo en ordning med tidsbegrenset bevæpning i et avgrenset område, også kalt som punktbevæpning (Prop. 105 L (2018-2019), s. 5-6). Det betyr at politiet kan være bevæpnet på utvalgte områder, som for eksempel Oslo lufthavn, trafikkknutepunkter eller symboltunge bygg, uten noen tidsbegrensning. Et av hovedargumentene for nettopp denne ordningen var situasjonen på Oslo lufthavn. Dette er et sentralt knutepunkt i Norge, og leder for justiskomiteen Vågslid uttalte at Oslo lufthavn er en av få internasjonale lufthavner uten bevæpnet politi. Her er det store avstander til tilgjengelige skytevåpen dersom det skulle bli nødvendig. Dårligere responstid ble hovedargumentet for å innføre punktbevæpning i Norge. En viktig bemerkning her er at byer eller bydeler ikke går inn under «sårbare objekter» (Trædal, 2018).

5.3 Statistikk

Tabell 2 Antall oppdrag med bevæpningstillatelser skytevåpen

År	2009	2012	2014	2016	2018	2019
Antall	1978	3113	4466	5816	9020	9936

Tabell 3 Oppdrag per år der politiet truet med å bruke skytevåpen

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall	58	75	66	58	58	49	53	80	125	127	85

Tabell 4 Oppdrag per år der politiets brukte skytevåpen

År	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall	3	6	1	3	3	2	5	3	4	6	13

Fra statistikken av (Politidirektoratet, 2020) kan man se at antall oppdrag med bevæpningstillatelse har femdoblet seg de siste 10 årene. Oppdrag der politiet truer med å bruke våpen viser derimot ikke samme trend, og har sunket fra 2018 til 2019. Tallene her varierer også i større grad, men utfra statistikken truer ikke politiet noe betydelig mer selv om de har langt flere bevæpnede oppdrag. Det samme kan sies om politiets bruk av skytevåpen, foruten om året 2019. I 2019 var det 13 oppdrag hvor politet brukte skytevåpen. Derimot har

det vært stabilt lave tall her de siste 10 årene. Statistikken for de siste ti årene tilsier at norsk politi er tilbakeholdne med trusler og faktisk våpenbruk, selv om de bevæpner seg mange ganger i løpet av et år (Politidirektoratet, 2020).

Knutsson & Norée (2010) sammenlignet statistikk på hvor ofte politiet i nordiske land avfyrt skudd eller truet med våpen. I sin forskning viste de hvordan dansk, svensk og finsk politi som er generelt bevæpnet, skyter mer enn det norske politiet. Danmark og Sverige har høyere antall skadde og døde som følge av politiets bruk av skytevåpen, og de truer oftere med våpen. Finland og Norge har sammenlignbare lavere tall med å true med våpen samt skuddløsning. Dette til tross for at finsk politi er generelt bevæpnet og norsk politi er ubevæpnet. Det begrunnes med at den finske våpeninstruksen ble endret med formål om å begrense bruken av våpen, noe som er ansett som en vellykket reform, grunnet lave skadetall (Knutsson & Norée, 2010, s. 157).

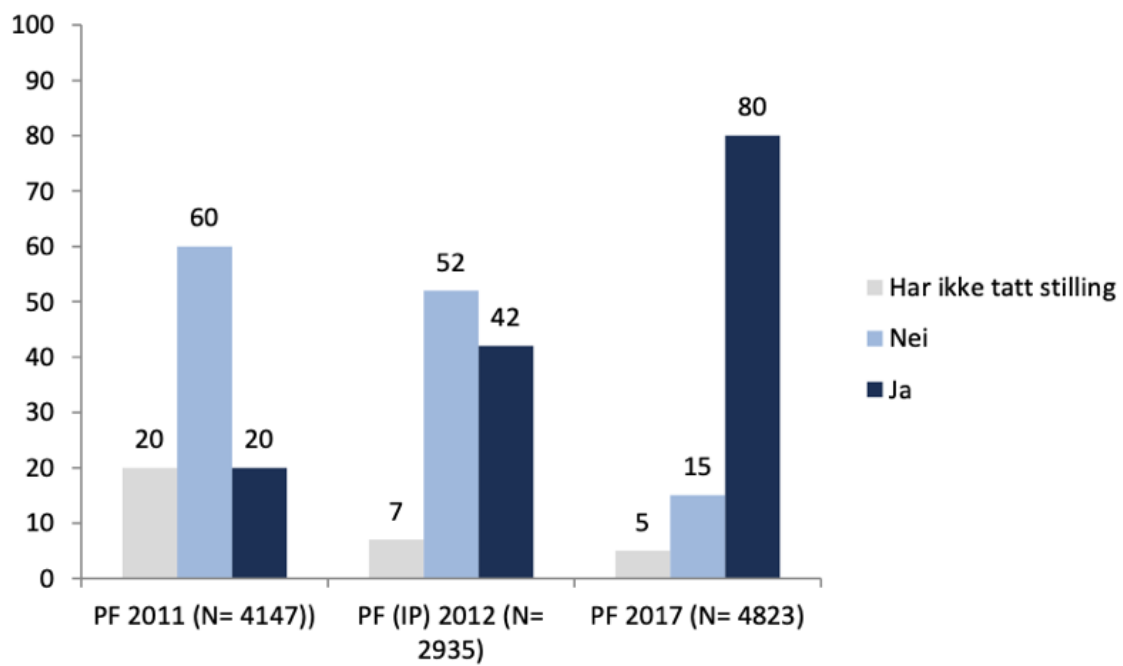
Finstad har gjennomført to undersøkelser som kartlegger operative polititjenestepersoners standpunkt til bevæpning, henholdsvis i 2011 og 2012. Undersøkelsen fra 2011 viser at omtrent 60% var imot, 20% var for, mens 20% ikke hadde tatt stilling til spørsmålet (Finstad, 2015, s. 229). I 2012 var antallet imot noe lavere; 52%. 42% var for, mens 7% ikke hadde noe standpunkt (Finstad, 2012, s. 3). I politiets egen forskning på politiets holdninger til bevæpning viser tall fra 2017 at et stort flertall, og 80% svarte «ja» til at politiet burde være generelt bevæpnet. 15% svarte «nei» og 5% tok ikke stilling til spørsmålet. Her kan man se en tydelig trend i endring av politiets holdninger til bevæpningsspørsmålet de siste årene (Thomassen, 2019, s. 27). Tabell og figur under hentet fra (Thomassen, 2019, s. 27-28).

Tabell 5 Bør politiet alltid være våpen i tjeneste?

Bør alltid bære våpen?	Prosentandel*
Ja	79,9
Nei	15,2
Har ikke tatt stilling	4,9

Figur 3 «Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?»

Prosentvis fordeling fra undersøkelser i 2011, 2012 og 2017

6 Analyse

I dette kapittelet skal jeg presentere min innholdsanalyse. Her vil jeg ta for meg hver enkelt kategori bestående av nasjonal sikkerhet, beredskapshensyn og risiko for uønskede hendelser, med tilhørende funn fra hvert dokument.

6.1 Nasjonal sikkerhet

Vurderinger av fremtidige bevæpningsmodeller må sees i hensyn til kriminalitets- og samfunnsutviklingen, herunder endringer i trusselbildet, når en fremtidig bevæpningsmodell for politiet skal vurderes.

Bevæpningsutvalgets rapport tar for seg samfunns-, kriminalitets- og terrorutviklingen for å gi sine anbefalinger for hva denne utviklingen kan bety for valg av fremtidig bevæpningsmodell. De viser til at den registrerte kriminaliteten har vist en markant nedgang siden midten av 1990-tallet i store deler av den vestlige verden. Denne trenden er også gjeldene for de nordiske landene, og utvalget viser også nedgang i kriminalitet i Norge. På forespørsel sendte også utvalget henvendelse til alle politidistriktene og etterspurte lokale kriminalitets- og trusselbilder (NOU 2017:9, s. 98). Noen distrikter hadde ikke noen bemerkninger, mens et distrikt svarte at det forekom mer besittelse av kniv og farlige gjenstander som utgjør en trussel for politiet (s.99). Politiet omtalte også en økning i psykiatrioppdrag med risikoen og uforutsigbarheten som medfølger disse oppdragene (s. 101). Utvalget viser til at få, men alvorlige hendelser kan feste seg til politiets hukommelse og forme oppfatningen om psykisk syke som særlig farlige. De viser til at det er få oppdrag som innebærer særlig risiko, og at det også er slik for oppdrag som ikke involverer psykisk syke (s.107). Det har også vært en betydelig økning i anmeldelser knyttet til vold mot offentlig tjenestemann. Anmeldesstatistikken viser at langt flere anmelder vold mot tjenestemann enn før. Utvalget mener det er lite som tyder på at volden er blitt grovere enn tidligere (s.113). Lovbruddet karakteriseres av å være kontrolldrevet, med at antallet anmeldte saker vil påvirkes av endringer i politiets prioriteringer og anmeldelsestilbøyelighet (s.91)

Utvalget tar også opp utviklingen av terrorisme i Vest-Europa generelt og på trusselbildet i Norge spesielt (s.113). Her uttrykker de utfordringene med å måle terrorisme i omfang ved å telle konsekvent, variert informasjonsgrunnlag, varierende metode for innsamling og endring i definisjon på terrorisme. Utvalget viser til at terrorisme i Europa fra 1970 til 2015. Det har

vært et særlig høyt antall angrep i perioden 1970–1986, før det sank betydelig frem til tidlig 2000-tallet. Etter 2002 har det vært et oppsving igjen, men fremdeles med langt lavere antall angrep enn tidligere (s.115). Antallet drepte som følge av terrorisme viser samme utvikling, Toppene antall angrep og drepte er forbundet med perioder hvor både høyreekstrem, venstreekstrem og separatistisk terror fant sted. De nevner også PST som oppsummerer trusselbildet for Norge i 2017. Her er det ekstreme islamister som representerer den største terrortrusselen mot Norge. Det vurderes også i 2017 som mulig at det vil bli gjennomført terrorangrep mot Norge. Med mulig menes at det er like sannsynlig som usannsynlig. De påpeker også at flere andre europeiske land er mer utsatt for angrep enn Norge (s.118).

Utvalget fokuserer på utvikling og på fremgangsmåte også kalt modus operandi, altså terroristenes handlingsmønstre og metoder. Dette ble gjort for å vurdere en eventuell effekt bevæpning av politiet vil kunne ha på slike handlinger (s. 119). Fremgangsmåtene omfatter ofte småskalaangrep med enkle våpen som kniv og kjøretøy utført av enkeltaktører. Det forekommer også koordinerte skyte angrep. I perioden 1994-2016 har det vært en økning i soloterrorisme (s.121). Perioden 1994-2007 var dominert av tilfeldige mål. Etter det har det vært en kraftig økning i selekterte mål, som er spesifikke og som har høy symbolverdi. Dette kan eksempelvis være angrep rettet mot politi- og militærpersonell, religiøse grupper eller andre symboler (s.121). Norge er altså ikke per nå et prioritert mål. Det er imidlertid grunn til å anta at deler av Europa også i nær fremtid vil kunne bli usatt for nye terror- handlinger (s.122).

Høringssvar av Politiets sikkerhetstjeneste (PST) mener at bevæpningsutvalget sin omtale om terrorbildet og terrorutviklingen er upresis, bærer preg av lite oppdatert informasjon og inneholder til dels irrelevant informasjon (Høring PST, NOU 2017:9, s.1). PST mener terrorisme representerer en alvorlig trussel mot vår nasjonale sikkerhet. Terror rammer både tilfeldige sivile mål, såkalte symbolmål og er egnet til å skape stor frykt og usikkerhet i samfunnet. De påpeker at myndighetenes manglende evne til å kunne respondere tilstrekkelig på trusler mot innbyggerne vil kunne fremme terroristenes mål. Sannsynligheten for å utsettes for terrorisme er liten dersom man ser befolkningen i Norge under ett. PST påpeker at den norske befolkningen må ha tillit til at politiet håndterer en slik hendelse med adekvate maktmidler og umiddelbart kan gå til aksjon. Jo tidligere politiet kan stoppe gjerningspersonen, jo færre liv vil gå tapt. PST kritiserer bevæpningsutvalget for å legge grad av sannsynlighet til sin konklusjon. De viser da til rapporten av 22. juli-kommisjonen som

berører nettopp dette. Der påpekes det at grunnsikring må være på plass, og i arbeidet med risiko kan man ikke bare ta innover seg historiske erfaringer, men også ta høyde for overraskelser og usikkerhet. Da det vises til svakhet i datagrunnlaget henviser de utvalget sin tabell av antall drepte i terrorangrep som er fra 2007. Dette bildet ville sett svært annerledes ut dersom terrorangrepene i 2011 hadde vært med, da ville antall drepte nordmenn økt fra 1 til 78 (s.3). PST mener at den utvalgets inkludering av separatistiske terror skaper et uriktig bilde. Ettersom terrortrusselen fra slike grupper er nasjonalt avgrenset og er lite betydningsfullt for trusselbildet i andre land.

PST skriver i sitt hørings svar at trendene viser en betydelig økning i angrepsfrekvens de siste årene. Dette står i sterk kontrast til utvalget sin fremstilling om at utviklingen viser at antall angrep og antall drepte er tydelig og kraftig redusert. PST viser til Nesser sin forskning om det aldri før har vært flere terrorplot eller gjennomført angrep i Europa, samt antall drepte av jihadister i Europa aldri har vært høyere. Nesser argumenterer for at Jihadismen er større og farligere enn vi noen gang har stått ovenfor tidligere. PST henviser også til Felles kontraterror senter som registrerer angrep utført av ekstreme islamister i vesten fra 2014-2017. De har registrert 65 gjennomførte angrep som avviker vesentlig fra utvalgets forståelse av trusselsituasjonen i Europa (s.4). PST legger til grunn at utvalget er kjent med at mange nordmenn har reist til Syria og Irak for å slutte seg til ISIL eller andre terrororganisasjoner. Det grunnleggende elementer i disse ideologiene er at islam er under angrep fra vesten, og hvor også Norge er endel av fiendebildet. PST stiller seg bak utvalgets henvisning til Etterretningstjenesten som uttalte at Norge ikke er et prioritert mål. De mener derimot at trusselbildet er mer nyansert enn dette, og understreker at trusselbildet er dynamisk og i stadig endring. PST understreker i denne sammenheng at terrorangrepene vi har sett de siste årene er krevende for en sikkerhetstjeneste å forebygge fordi angrepene skjer ved hjelp av enkle midler (s.5). Slik PST ser det er ikke den norske bevæpningsmodellen tilpasset dagens trusselbilde. PST mener derfor at generell bevæpning er nødvendig for at politiet skal kunne utføre det samfunnsoppdraget som de er satt til, og som innbyggerne forventer av dem (s.8).

Hørings svar av Politidirektoratet (POD) har innhentet høringsinnspill fra politidistriktene, politiets særorgan og hovedverneombudet for politiet. Når det kommer til nasjonal sikkerhet argumenterer POD for at det grunnleggende spørsmålet er hvilken beredskap samfunnet ønsker mot fremtidige trusler, og hva slags risiko samfunnet er villige til å akseptere (Høring POD, NOU 2017:9, s.3). POD er av den oppfatning at historiske data, statistikk og

beskrivelse er relevant, men ikke tilstrekkelig når man skal vurdere fremtidige trusler. Trusler er dynamiske og det er viktig med kontinuerlig, systematisk og strukturert etterretning for å kunne ta gode fremtidsrettede vurderinger (s.5). POD viser til PST og Felles kontraterrorsenter sine vurderinger av fremtidige terrortrusler mot landet. De mener derfor at det må tas høyde for at terror også er påregnelig i Norge. POD ser også tilbake på noen markante terrorangrep i Europa den siste tiden, som har funnet sted i Paris, Nice, Stockholm og London. Det er angrep som skjer uten forvarsel, de består av en eller få gjerningsmenn, de utføres med kjøretøy eller andre lett tilgjengelige våpen. De utføres mot myke mål og på områder med få sikringstiltak (s.6). POD viser også til Kripos når det gjelder andre type trusler som er relevante i spørsmålet om generell bevæpning. Der blir kriminalitetsutfordringer som narkotikalovbrudd, voldshendelser, ran og ulike ordensforstyrrelser vurdert. POD viser her til Oslo politidistrikt sitt innspill om situasjonen i Oslo:

«Det mest reelle, og det politifolk som gruppe ofte erfarer, er helt uforberedt og uforvarende havne i en uventet og farlig situasjon i det man trodde var et vanlig oppdrag» (s.6).

POD viser videre til politiets omverdensanalyse fra 2015 som viser at det globale trusselbildet blir stadig mer sammensatt og uoversiktlig. Utviklingen lener seg mer mot grenseoverskridende kriminalitet, hvor konflikter i andre land også påvirker norsk sikkerhet. Omverdensanalysen konkluderer med at utfordringene for norsk politi kanskje aldri har vært mer krevende og komplekse enn de er nå (s.7). POD anser at samfunns- og terrorutviklingen er preget av usikkerhet og totalt sett vurderer de trusselbilde noe mer alvorlig enn det bevæpningsutvalget gjør i sin rapport. De mener trendene i dag kan tilsi at det er behov for å øke grunnberedskapen i særskilt utsatte områder. POD viser til at seks politidistrikter og ett særorgan anbefaler at politiet fortsatt skal være generelt ubevæpnet i den daglige tjenesten, men flere av dem mener det er behov for å åpne opp for bevæpning i noe større grad enn dagens ordning. Seks politidistrikt anbefaler at politiet skal være generelt bevæpnet, hvorav tre av dem mener at våpenet skal bare uladd (s.1).

Høringssvar av Politiets fellesforbund (PF) diskuterer utvikling i antall alvorlige narkotikasaker og annen alvorlig kriminalitet som dårlig egnet til å si noe om behovet for generell bevæpning. Årsaken er at politiets operative oppgaver rettet mot slike nesten alltid er et resultat etter mye arbeid med etterretning og etterforskning. Dermed har man mye større mulighet til å vurdere behovet for bevæpning når saken går mot aksjon (Høring PF, NOU

2017:9, s.7). PF viser også til at antallet straffesaker mot offentlig tjenestemann øker. De viser til studier for utsatthet for vold som tilsier at polititjenestepersoner har 10 ganger så stor sjanse for å bli utsatt for vold som landsgjennomsnittet. Når det kommer til politiets befatning med psykisk syke er det slik at politiet må rette sin oppmerksomhet om hva som kan skje. At enkelthendelser som er dramatiske kan påvirke resten av psykiatrioppdragene kan det ligge noe i. PF mener derimot at å begrense seg til hva som er mest sannsynlig kommer til å skje, ikke er i tråd med borgerens forventinger om beredskap. Her diskuterer PF både ressursmessige utfordringer og utfordringer knyttet til om høyere beredskap med bevæpning går på bekostning av andre viktige hensyn (s.7).

Når det kommer til trusselbildet og terrorutviklingen mener PF at bevæpningsutvalget i sin rapport går bredt ut, men det har den svakheten at siste tids utvikling blir mindre synlig. De nevner også nasjonal terror som IRA og ETA som lite relevant i forhold til nasjonal trusselvurdering. PF påpeker at nasjonal terror er på lang vei erstattet av terrorisme knyttet til høyreekstreme og jihadistisk terror (s.8). De understreker også at det er en fundamental feilslutning å tro at god etterretning kan forhindre all terrorisme. Utviklingen går mot terroraksjoner utført av enkeltpersoner med enkle midler, mot myke mål. Disse er enda vanskeligere å fange opp gjennom etterretning enn større aksjoner og organisasjoner som opererte tidligere (s.8).

6.2 Beredskapshensyn

Her vil funn som omhandler politiets beredskap presenteres. Politiets responstid til akutte situasjoner, samt deres oppdragsløsning som ubevæpnet kontra bevæpnet vil bli diskutert.

Bevæpningsutvalgets rapport hvor bevæpningsutvalget er av den oppfatning at dagens ordning med fremskutt lagring av skytevåpen fungerer godt. Utvalget mener at ordningen gir god tilgang til skytevåpen dersom det er behov. Det innebærer at innsatspersonell i løpet av kort tid kan gå fra å være ubevæpnet til å bevæpne seg, og være i stand til å håndtere vanskelige situasjoner med skytevåpen (NOU 2017:9. s.85). Når det kommer til responstid på oppdrag mener utvalget at tilstrekkelig bemanning er helt avgjørende for å kunne sikre et raskt responderende politi med god oppdragsløsningen. Bemanningen er også sentral for å kunne ivareta polititjenestepersonenes egensikkerhet, publikums trygghet og for å løse oppdrag med bruk av minst mulig makt (s.85).

For utvalget er det sentralt å vurdere hvilken effekt bevæpning kan ha på kanskje det mest truende vi kan stå ovenfor som terrorisme, og om generell bevæpning kan utgjøre en forskjell i forekomst eller utfall av terrorangrep (s.124). På grunnlag av terroristenes handlingsvalg og bruk av våpen reflekterer de over hvilke av disse angrepene som har blitt, eller kunne blitt forhindret av politiets skytevåpen. De fleste terrorangrepene har funnet sted i land hvor politiet er bevæpnet i daglig tjeneste, som gjør det mulig å reflektere over hvilken betydning bevæpning kan ha hatt (s.124). Hemingsby forskning på terrorisme i Europa gjorde en vurdering av 66 hendelser. Han viste til fire hendelser hvor en generell bevæpning av politiet kunne utgjort en forskjell (s.125). De viser til terrorforsker Heggmark som sier at de siste 15 årene har ikke væpnet gatepoliti stoppet terror i Europa en eneste gang (s.125). Heggmark mener generell bevæpning vil ha liten effekt for å avverge terrorangrep, men trekker frem punktbevæpning som begrenses til særlig utsatte objekter og nøkkelpunkter som en mulighet (s.126).

De viser til studier av Heggmark, Stenersen og Nesser hvor åtte ulike terrorangrep som involverte skyting mot folkemengder, ble vurdert opp mot effekt av bevæpnet politi. Forskerne konkluderte her med at mye tyder på at politiet må være på stedet når angrepet starter, for at bevæpning skal kunne utgjøre en forskjell. Storbritannia ble nevnt som eksempel, og hvordan de på tross av større terrortrussel ikke bevæpner sitt ordinære politi, men til gjengjeld har flere væpnede innsatsstyrker og mer væpnet vakthold på strategiske punkter enn Norge. Det konkluderes med at den beste beskyttelse mot terror ikke er skytevåpen, men god etterretning. Modige infiltratører og dyktige analytikere har avverget langt flere terrorangrep i Europa de siste årene enn bevæpnede politipatruljer. Bevæpnet patrulje i gatene kan i beste fall begrense, men ikke forhindre terroren som truer Norge. Andre scenarier forskerne ser for seg er scenarier hvor forskjellen på våpen i tjenestekjøretøy eller på hoften i utstyrsbeltet ikke nødvendigvis vil spille noen rolle (s.125). Utvalget vurderer det slik at i flertallet av terrorhendelser vil forskjellen på fremskutt lagring og generell bevæpning være veldig begrenset. De er i den oppfatning at det ikke foreligger noe i samfunnsutviklingen, kriminalitetsbildet eller trusselbildet som tilsier at det er behov for endringer i dagens bevæpningsordning (s.128).

Høringssvar av Politiets sikkerhetstjeneste diskuterer bevæpningsutfordringer sett opp mot dagens trusselbilde og terrorisme. PST ser at en tredjedel av terrorangrep de siste fire årene da

rapporten ble skrevet i 2017 ble utført med kjøretøy eller skytevåpen. De argumenterer for at slike angrep krever umiddelbar respons fra bevæpnet politi. Våpnene som benyttes i angrepene er ment til å forårsake skade og død, og gjerningspersoner inspirert av ekstrem islamisme operer ofte med martyr-intensjoner. I de fleste slike tilfeller vil det kreves en bevæpnet politirespons (Høring PST, NOU 2017:9, s. 6). De vises også til angrep som startet med kjøretøy, gikk over til angrep med kniv dersom angriperne ikke uskadeliggjøres under det første angrepet. PST mener derfor at ekstreme islamistiske terrorister, med motivasjon om å oppnå størst mulig skade, uten hensyn til egen sikkerhet, gir et svært begrenset forhandlingsrom og utfordrer dagens ordning med fremskutt lagring. De viser til angrep som ble gjennomført i Nice, London, Spania og Finland de siste årene hvor effekten av rask respons fra bevæpnet politi ble synliggjort. Disse angrepene ble utført et sted hvor politiet har en annen bevæpningsmodell enn den norske ordningen med fremskutt lagring. PST påpeker i denne sammenheng at flere eksempler hvor ubevæpnet politi først har mislyktes å stanse angrep, før bevæpnet politi har komt frem og uskadeliggjort angriperen(e). PST oppsummerer at dersom politiet skal være kapable til å stanse et pågående terrorangrep, og begrense skadeomfanget må de reagere raskt og med egnede midler (s.7). PST er av den oppfatning at generell bevæpning er nødvendig for at skal kunne utføre samfunnsoppdraget de er satt til. At den norske bevæpningsmodellen ikke er tilpasset dagens trusselbilde. I de mest kritiske situasjonene vil hvert sekund telle, å si nei til bevæpning av norsk politi vil innebære en risiko for at liv vil gå tapt mens politiet skal bevæpne seg (s. 8).

Høringsvar av Politidirektoratet viser til flere politidistrikter som vektlegger økt terrorberedskap. Og hendelser hvor politiet har blitt konfrontert med akutte trusler der bevæpning har vært relevant for utfallet sett mot skadebegrensning. Det vises også til FFI som har gjort en undersøkelse relatert til terror, som viser at et bevæpnet politi sannsynligvis kan bidra til å redusere skadepotensialet ved skyting mot folkemengder. POD viser til Nordland politidistrikt som anfører politiet ikke settes i stand til å stoppe væpnede trusler umiddelbart. Man risikerer at politiet løper bort fra trusselen mot kjøretøyet, i stedet for å nedkjempe den. Oslo politidistrikt har gitt en oversikt over angrep som fant sted i 2017 hvor politiets bevæpning kan ha hatt innvirkning på utfallet. De viser til flere innspill fra politi distrikter hvor skadebegrensning, uventede hendelser og hurtigere respons blir brukt som argumenter (Høring POD, NOU 2017:9, s. 8). Det er derimot to politidistrikter bestående av Troms og Sør-Vest som viser til at det uansett ikke vil være mulig å eliminere enhver risiko, og at det må mer til for å innføre generell bevæpning. De påpeker også at hendelser hvor dagens

ordning har kommet til kort i den forstand at noen er blitt skadet eller drept ikke er avdekket (s.9).

POD diskuterer også andre tiltak i politiet som kan styrke politiets beredskap og innsatsevne. Blant dem er forsterket objektsikring, styrking av operasjonssentralene, økning i operativt personell, økning i nasjonale beredskapsressurser, samt økt opplæring av innsatspersonell mv. POD mener det i dag stilles krav til norsk politi om at det skal ytes raskt og adekvat innsats når samfunnet trenger det og at det må være tilstrekkelig beredskap også for de mindre sannsynlige hendelsene. De viser til at flere politidistrikter understreker, og som også er POD sin oppfatning er at det vil være nødvendig med hurtig respons av bevæpnet politi for å begrense skaden av enkelte pågående angrep. Dette viser også terrorangrepene som har skjedd i Vest-Europa de siste årene. Likevel er det som noen politidistrikt viser til at det er vanskelig å eliminere enhver risiko. Spørsmålet er om norsk politi bør øke grunnberedskapen ytterligere med en bevæpningsmodell som åpner for mer bevæpning (s.10).

Høringssvar av Politiets fellesforbund mener det vil utgjøre en forskjell dersom politiet bærer skytevåpen på kroppen, og ikke nedlåst i tjenestekjøretøyene slik som det er nå. Det vises til at flere terrorangrep blir stanset av nettopp ordinært politi som er generelt bevæpnet. PF sier at permanent bevæpning heller ikke vil forhindre terrorisme, men at det nå finnes mange eksempler hvor nettopp bevæpning har begrenset skadeomfanget kraftig. Generell bevæpning redder liv i slike situasjoner (Høring PF, NOU 2017:9, s. 8). PF viser også til mer «vanlige» bevæpningsoppdrag som er knyttet til kniv som utgjør en stor del av de bevæpnede oppdragene. Her pekes det på at det tunge verneutstyret til politiet ikke er laget med tanke på beskyttelse mot kniv. Tidstapet fremskutt lagring medfører kan med andre ord bli relativt betydelig, og i noen tilfeller er det rask respons som vil redde liv (s.11). PF knytter en generell bevæpning opp mot beredskap, og påpeker at det er å ta høyde for hendelser som skjer med lav hyppighet, men som har store konsekvenser. De mener generell bevæpning er et beredskapstiltak som har få negative konsekvenser, men der de positive gevinstene er svært store. PF mener at fremskutt lagring er en modell som har fungert bra i Norge, på de aller fleste oppdrag. Det er i situasjoner hvor trusselen oppstår uten forvarsel forskjellen på dagens ordning og generell bevæpning blir stor. Spesielt dersom tjenestepersonene ikke befinner seg i nærheten av kjøretøyene hvor våpnene er nedlåst (s.12).

6.3 Risiko for uønskede hendelser

I dette kapittelet skal jeg fremlegge funn som hovedsakelig tar for seg sikkerhetsmessige utfordringer med et potensielt generelt bevæpnet politi.

Bevæpningsutvalgets rapport viser til tidligere midlertidige bevæpninger av politiet når de diskuterer risiko for uønskede hendelser knyttet til bevæpning. November 2015 ble politiet bevæpnet for en periode på ca. fire uker frem til desember, 2015. Bevæpningen ble fornyet hele åtte ganger, som innebar at politiet bar våpen i ordinær tjeneste i en periode på over 14 måneder, frem til februar 2016 (s.130). Politidirektoratet ble satt til å vurdere mulige utilsiktede konsekvenser av bevæpningen. Det ble her pekt på en økt risiko for vådeskudd og økning i antall avfyrte skudd (s.132). Forut perioden med den midlertidige bevæpningen som er omtalt, har det ikke vært systematisk registrering av utilsiktede avfyringer av skytevåpen i politiet, som blir omtalt som vådeskudd. Under denne midlertidige bevæpningen ble det avfyrt 28 vådeskudd. Det er høyere tall enn hva som er kjent tidligere år når man ser tilbake på hendelser som i dag kvalifiserer som vådeskudd (s.147). Det kan derimot også vurderes som at dette er et relativt lavt antall, sett opp mot antallet bevæpnede tjenestepersoner i perioden. Etersom vådeskudd ikke tidligere var rapporteringspliktig tidligere, vet man ikke om omfanget faktisk har økt.

Når det gjelder alvorlighetsgraden viser hendelsene under den midlertidige bevæpningen med at skadepotensialet har vært stort i flere av situasjonene. Av de 28 vådeskuddene som er rapportert fra perioden skal 12 skal ha skjedd i forbindelse med tømning eller nedspenning av våpenet (s.148). Det som har blitt rapportert er at vådeskuddene forekommer som følge av tømning av våpen, egentrening eller testing av hylster. Noen av situasjonene som har oppstått under perioden har hatt stort skadepotensialet. En av de mest alvorlige innebar at en tjenesteperson skjøt seg selv i foten, og skuddet gikk gjennom vristen på vedkommende. Under egentrening i garasjen ved tjenestestedet avfyrte en tjenesteperson et vådeskudd som gikk gjennom garasjeporten, over et parkeringsområde og en vei før prosjektilet traff en campingvogn omtrent 40 meter fra der skuddet ble avfyrt. Det ble også rapportert om vådeskudd som gikk gjennom en vegg og inn i motsatt vegg inne på et toalett. I en sak som fant sted på vaktrommet i forbindelse med kontroll av hylster, ble en kollega truffet i leggen og ble innlagt på sykehuset med moderate skader (s. 149). Disse hendelsene illustrerer det

potensielle skadepotensialet som kan forekomme ved vådeskudd. Politidirektoratet så underveis i perioden et behov for at noen rutiner skulle strammes inn.

Fra samme perioden med midlertidig bevæpning ble det meldt om 22 hendelser hvor tjenestepersoner ble forsøkt fratatt et ladd skytevåpen. En av disse hendelsene fant sted i januar 2015 da politiet var på et bistandsoppdrag med Mattilsynet. Eieren av dyrene forsøkte da å ta pistolen til den ene tjenestepersonen og truet med å trekke av. Det ble et basketak og eieren ble slått av politiet og endte opp med tre brudd i ansiktet. Det ble også rapportert om flere tilfeller der tjenestepersonen har blitt forsøkt fratatt våpenet i forbindelse med bistandsoppdrag til helsevesenet, blant annet transport av psykisk syke personer.

Andre situasjoner har oppstått i forbindelse med pågripelse, og i minst to slike situasjoner ble tjenestepersoner skadet som følge av å forsvare eget skytevåpen (s.151). Etter at disse svakhetene ble avdekket med noen av de gamle hylstrene politiet brukte, ble politidistriktene pålagt å skifte ut hylster med svakheter. Disse forhindrer ikke forsøk på å frata politiet våpen, men reduserer sjansene for at de lykkes med det. Politidirektoratet merket seg to hovedproblemstillinger som ble særlig aktualisert av perioden med bevæpning, og det var risikoen knyttet til vådeskudd og faren for å bli fratatt skytevåpen.

Bevæpningsutvalget diskuterer også hvordan bevæpning kan påvirke oppdragsløsning. Et av punktene som bli nevnt her er svekket styring og ledelse av bevæpnede oppdrag. De viser her til undersøkelsen gjort av Sandham og Todem hvor informanter uttrykte at den midlertidige bevæpningen kunne medføre at innsatsleder og operasjonsleder mistet kontroll på oppdragene, f.eks. ved at bevæpnede oppdrag ble iverksatt uten at de hadde fått utført sine oppgaver i forkant. Dette innebar at operasjonssentralen mistet mulighet til å styre oppdraget slik de gjør i en normalsituasjon, gjennom å koble på innsatsleder, innhente bevæpningstillatelse for tohåndsvåpen ved behov, vurdere risiko kompetanse og sende flere patruljer eller ambulanse i tilfelle noen skulle bli skadet (s.155-156). Det blir også nevnt at bevæpning hadde liten betydning for øyeblikkelige og også forberedte aksjoner, som viser til undersøkelsen av Sandham og Todem. En annen faktor som nevnes er det å bli vant til å bære skytevåpen. Hvor informanter uttrykker at væpnede oppdrag automatisk blir forstått som spesielt og farlig, og at perioden med midlertidige bevæpning kunne medføre et lavere stressnivå og roligere tilnærming til denne type oppdrag. Samtidig som de i større grad kunne ivareta sin egen sikkerhet. Andre informanter uttrykte at stressnivået kunne øke som følge av å gå med skytevåpen på hoten til daglig. De uttrykte at de ble mer årvåkne blant annet store

folkemengder, og at de opplevde et ubehag i situasjoner hvor de måtte bruke fysisk makt (s.157-159).

Høringssvar av Politiets sikkerhetstjeneste av PST diskuterer også stressnivå og vådeskudd i forbindelse med bevæpning. De ser på disse problemstillingene i lys av deres erfaringer med fast bevæpnet personell i PST. Livvaktstjenesten til PST er av den oppfatning at daglig bevæpning, som endel av ordinær tjeneste bidrar til å senke stressnivået knyttet til bevæpning. Mange av disse livvaktene har lang erfaring fra ordinær ordenstjeneste i politiet og er av den oppfatning at fast bevæpning er positivt med tanke på grad av stress man forbinder med bruk av tjenestevåpen. Tjenestepersonene som anser det som positivt å ikke ha våpen på kropp fordi man kan entre en situasjon for raskt, og at de heller vil trekke seg tilbake for å bevæpne seg, samt gjøre mentale forberedelser. Det stiller PST seg spørsmål ved, og lurte på i hvilken grad denne «ekstra tiden» til refleksjon brukes fornuftig og hensiktsmessig dersom bevæpning i seg selv medfører høyt stressnivå. Og at det er responstiden og evnen til å skade begrense som skal veie tyngst i slike situasjoner. Dersom personellet på forhånd er mentalt forberedt på at kritiske situasjoner kan oppstå og bruk av skytevåpen kan bli nødvendig slipper de å gjøre forberedelsene når hendelsen er i gang. PST mener stressnivået vil reduseres dersom det blir gjennomført mer omfattende opplæring og mye tid på å trene (s.9).

PST omtaler også vådeskudd, som ofte får mye omtale i media. En nullvisjon i forbindelse med dette er imidlertid urealistisk, men risikoen for slike uønskede hendelser kan reduseres kraftig med gode rutiner for våpenhåndtering. Særlig risiko for vådeskudd forekommer under prosedyren ved lading og tømning av våpen. I diskusjonene om hvorvidt en generell bevæpning burde innebære halvlastet eller ladd våpen viser PST til erfaringer med ladd våpen. Da slepper man lading og tømning i offentlig rom og dette gjøres i trygge omgivelser på tjenestestedet under oppstart og slutt av vekten i en nedspenningstønne. Det vil ingen skade på seg selv eller omgivelsene forekomme. PST har ikke opplevd at det har gått av vådeskudd i forbindelse med lading eller tømning av våpen. Våpenet oppbevares trygt i hylster hele arbeidsdagen (s.9).

Høringssvar av Politidirektoratet av POD omtaler risiko for vådeskudd, økt våpenbruk og fratatt våpen som mulige ulemper ved økt bevæpning. De har også hentet ut tall fra perioden etter den midlertidige bevæpningen fra mars 2016 til august 2017 som viste at det var 18 vådeskudd. Dette bekrefter at tallene var høyere i perioden med midlertidig bevæpning. POD

viser til innspill fra Vest politidistrikt, som mener antallet vådeskudd var svært lavt, og mener det er grunn til å tro at generell bevæpning vil gjøre våpenhåndteringen sikrere og at antall vådeskudd med dette vil gå ytterligere ned (s.10). Sør-vest politidistrikt anfører det motsatte, og mener det ikke kan være uenighet om at en generell bevæpning vil medføre en økt risiko for vådeskudd, ettersom det vil innebære langt flere håndteringer av våpenet enn dagens ordning. POD mener det uansett vil være en risiko for vådeskudd når politiet håndterer skytevåpen. Det vil være gjeldene uavhengig av om politiet er generelt bevæpnet eller om de bevæpnes for kortere perioder. De er av den oppfatning at risikoen for vådeskudd generelt sett vil øke med økt bevæpning, og da med tilleggende risiko for skader (s.11).

Når det gjelder risikoen for å bli fratatt våpenet under tjenesten, uttaler Oslo politidistrikt at hoftebåret sikkerhetshylster nærmest fjerner muligheten for dette, så lenge tjenestepersonen er ved bevissthet. Det fører også til en albuekontakt med våpenet som både vil dekke og bidra til kontinuerlig kontroll. Vest politidistrikt omtaler at det ikke er vanskelig å frata tjenestepersoner våpenet i en folkemengde eller trang bygning, og som kan få fatale konsekvenser. Sør-Vest politidistrikt gir uttrykk for tilsvarende med at generell bevæpning vil utgjøre en langt høyere risiko for å bli fratatt våpenet, og at dette kan føre til farlige situasjoner. POD bemerker at det er viktig at politiet har kontroll over eget tjenestevåpen til enhver tid (s.11). Risikoen knyttet til det å bli fratatt våpenet vil kunne ha innvirkning på politiets oppdragsløsning ved at fokuset skiftes til å kontrollere våpenet. POD viser også til USA hvor 93% av dødsfall i polititjenesten skyldes skyting, og 10% av disse skjer med eget tjenestevåpen. Det kan ikke utelukkes at det vil være en risiko for at noen vil forsøke å frata politiet våpenet når de er bevæpnet. På samme måte som med vådeskudd er POD av den oppfatning at risikoen for å bli fratatt våpenet vil øke med økt bevæpning (s.12).

POD viser til tallene fra Finland hvor politiet er generelt bevæpnet, men samtidig avfyrrer svært få skudd. De mener dette indikerer at det er andre omstendigheter som er av betydning for bruk av skytevåpen. De er også av den oppfatning at dette er et sentralt tema i spørsmålet om et generelt bevæpnet norsk politi (s.12). De viser også til sin egen statistikk som viser at politiet ikke brukte skytevåpen oftere selv om det var dobbelt så mange bevæpningsbeslutninger i 2017 som det var i tidligere år. POD mener det er usikkerhet rundt hva man kan lese ut fra tallmaterialet, men mener at det ikke kan utelukkes at generell bevæpning kan medføre hyppigere bruk av skytevåpen. Likevel viser tallene fra både Finland og Norge at det ikke nødvendigvis trenger være en slik sammenheng (s.13). Et annet

dilemma som POD nevner er økt våpenbruk fra de kriminelle sin side. At de kriminelle miljøene også vil bevæpne seg i større grad om politiet er bevæpnet, et såkalt våpenkappløp. Både bevæpningsutvalget, forskere og POD er enige i at det ikke foreligger tilstrekkelig med kunnskap for å trekke slutninger om denne problemstillingen (s.14).

Hørings svar av Politiets fellesforbund av PF kommenterer også på tema om vådeskudd og oppdragsløsning på bakgrunn av perioden med midlertidig bevæpning. Blant annet dette med svekket ledelse og ulik praktisering av bevæpningsordre. PF er enige i at dette er uheldig, men påpeker at bevæpning ikke har direkte sammenheng med ledelse. Strukturer og kommandoforhold i bevæpnede oppdrag følger samme mønster som i andre oppdrag, og det er ingen grunn til at generell bevæpning skulle endre dette. Og dersom man i perioden så at ledelse ble «hektet av» kan det ha sin forklaring i at oppdragene er tidskrisiske og umiddelbar inngripen vurderes som nødvending (s.9). PF understreker at man ikke hadde tall på vådeskudd i perioden før den midlertidige bevæpningen. Da man startet å registrere vådeskudd så man at det lå på to vådeskudd pr mnd, og tilsvarende tall for perioden etter midlertidig bevæpning var ett vådeskudd pr mnd. Største andelen av slike utilsiktede avfyringer skjer ved ladning og tømning av våpenet, i kontrollerte former. Sett i forhold til den voldsomme økning i våpenhåndtering som perioden medbragte så er PF sin vurdering at økningen i vådeskudd er mer enn akseptabel og på et langt lavere nivå enn hva man kunne forvente (s.9).

Det diskuteres også en potensiell risiko for at polititjenestepersoner skal bli fratatt våpen ved en generell bevæpning, og at dette ble fremhevet som en stor bekymring på forhånd. Erfaringer under perioden med midlertidig bevæpning viste at det oppstod svært få slike situasjoner, og at ingen noen gang lykkes med å frata politiet våpenet. Ved et tilfelle gikk det av ett skudd, men med de nye pistolhylstrene som nå benyttes er faren for dette også eliminert. Ved et tilfelle oppstod skader på en gjerningsmann i forbindelse med et basketak der polititjenestepersonene opplevde at gjerningsmannen grep etter våpenet deres. Mye tyder på at dette basketaket hadde oppstått uavhengig av om politiet var bevæpnet eller ikke, og at skadene kunne ha forekommet uansett. PF er enige i at polititjenestepersoner kan oppfatte fysiske konfrontasjoner som mer dramatiske enn tidligere, da det er mulighet for at gjerningsmenn kan få tak i våpenet deres. De påpeker derimot at det ikke foreligger noe dokumentasjon eller rapportering som antyder dette, og PF antar det henger sammen med god opplæring og hensiktsmessig utstyr (s.9-10).

7 Drøfting

I dette kapittelet skal jeg diskutere de ulike argumentene i dokumentene opp mot hverandre. Prøve å trekke ut hovedargumenter, og de store linjene knyttet til hver kategori. Jeg skal drøfte empirien både fra dokumentene, forskningen og statistikken lagt til grunn opp mot teorien satt for min oppgave. Avslutningsvis i underkapitlene skal jeg konkludere med mine funn opp mot forskningsspørsmålene.

7.1 Hvilke føringer gir nye trusselbilder om bevæpning av politiet?

Når det gjelder de ulike dokumentene sin fremstilling av samfunns-, kriminalitets- og terrorutvikling sett opp mot en bevæpning av politiet er det store forskjeller. Det er også noen overraskende funn når man ser på argumentene til de ulike partene som uttaler seg om utviklingen sett opp mot nasjonal sikkerhet.

Dersom man skal se de ulike aktørene sine uttalelser og argumenter opp mot hverandre, ser vi at det er store uenigheter knyttet til hvorvidt trusselbildet tilsier at vi skal ha et generelt bevæpnet politi i Norge. Først og fremst er det interessant at PST som er Norges nasjonale sikkerhetstjeneste uttaler seg om at utvalgets vurderinger er lite oppdatert og upresise. Samtidig som også PF deler PST sin oppfatning av terror og trusselutvikling påpeker de også farlige situasjoner i den daglige tjenesten. POD mener også at utvalget ikke anerkjenner truslenes betydning for politiets arbeid, men konkluderer ikke med at et generelt bevæpnet politi er nødvendig. Her er et tydelig poeng at partene viser til ulike studier og undersøkelser når de viser til statistikk på eksempelvis terrorisme. De bruker ulike årstall, type angrep, ulike steder i verden, og man vil konkludere ulikt utfra hvordan man velger å se på og analysere denne dataen. Men det er tydelig at både PST, POD og PF mener at utvalget ikke fullt ut har sett og forstått alvoret i dagens samfunns-, kriminalitets- og terrorutvikling.

Bevæpningsutvalgets rapport diskuterer samfunns-, kriminalitets-, og terrorutvikling for å gi sine anbefalinger for bevæpning. De viser til en markant nedgang i kriminalitet siden midten av 90-tallet (NOU 2017:9, s. 98). Risiko tilknyttet en økning i psykiatrioppdrag blir nevnt som en bekymring blant politidistriktene, men utvalget viser til at det er få oppdrag som innebærer risiko. Anmeldesstatistikken mot offentlig tjenestemenn har steget kraftig de siste årene, her argumenterer utvalget for om politiets prioriteringer og anmeldesstilbøyelighet har endret seg (s. 91). Når det kommer til terrorutvikling påpeker utvalget at Norge ikke per

nå er et prioritert mål for terrorisme, og at det ikke tilsier en generell bevæpning (s. 122). PST mener derimot at trusselbildet er mer nyansert enn dette, og understreker at trusselbildet er dynamisk og i stadig endring. PST understreker i denne sammenheng at terrorangrepene vi har sett de siste årene er krevende for en sikkerhetstjeneste å forebygge fordi angrepene skjer ved hjelp av enkle midler (Høring PST, NOU 2017:9, s.5). PST ser ikke på den norske bevæpningsmodellen som tilpasset til dagens trusselbilde. De er av den oppfatning at generell bevæpning er nødvendig for at politiet skal kunne utføre det samfunnsoppdraget som de er satt til, og som innbyggerne forventer av dem (s. 8).

POD ser på samfunns- og terrorutviklingen som preget av usikkerhet, og totalt sett vurderer de trusselbilde noe mer alvorlig enn det bevæpningsutvalget gjør i sin rapport. De mener trendene i dag kan tilsa at det er behov for å øke grunnberedskapen i særskilt utsatte områder (Høring POD, NOU 2017:9, s 1). PF viser til at antallet straffesaker mot offentlig tjenestemann øker. De viser til studier for utsatthet for vold som tilsier at polititjenestepersoner har 10 ganger så stor sjanse for å bli utsatt for vold som landsgjennomsnittet. Når det kommer til politiets befatning med psykisk syke er det slik at politiet må rette sin oppmerksomhet om hva som kan skje. PF mener derimot at å begrense seg til hva som er mest sannsynlig kommer til å skje, ikke er i tråd med borgerens forventinger om beredskap (Høring PF, NOU:9, s.7). De understreker også at det er en fundamental feilslutning å tro at god etterretning kan forhindre all terrorisme. Utviklingen går mot terroraksjoner utført av enkeltpersoner med enkle midler, mot myke mål. Disse er enda vanskeligere å fange opp gjennom etterretning enn større aksjoner og organisasjoner som opererte tidligere (s.8). På bakgrunn av denne utviklingen ønsker PF et bevæpnet politi.

I alle dokumentene jeg har analysert, er risiko diskutert opp mot samfunns-, kriminalitets- og terrorutvikling. Risiko viser til noe som kan eller kunne ha skjedd. Til alle tider står individer, organisasjoner og samfunn overfor et uendelig antall valgmuligheter som har en rekke konsekvenser og utfall (Engen et al., 2016, s. 79). I disse dokumentene diskuteres risiko opp mot hendelser som har eller kan inntreffe Norge. Det diskuteres også opp mot valgmuligheter, og da rettet mot bevæpning av politiet, og hvordan dette kan påvirke konsekvenser og utfall. Det som er interessant er hvor forskjellig alle aktørene som dokumentene representerer diskuterer risikoen. Boyesen (2003, s.4) argumenterer for at risiko er «noens risiko», enten min, vår eller deres. Dette kalles for risikopersepsjon, og dette begrepet kan forstås som ulike måter mennesker vurderer, oppfatter og opplever risiko på. Bevæpningsutvalget har sin

forståelse for risiko knyttet trusselbilder i samfunnet, og konkluderer med at det ikke tilsier en generell bevæpning av politiet. POD mener trusselen er større en utvalget sier, og nevner økt grunnberedskap i særskilte områder som en mulighet. Både PST og PF mener dagens trusselbilde tilsier at vi burde ha et generelt bevæpnet politi. Det er derimot interessant at PF som representerer norske polititjenestepersoner nevner deres utsatthet for vold, og oppdrag relatert til psykiatri. PST fokuserer nesten utelukkende på terrorisme når det gjelder trusselbildet nasjonalt. Her blir det tydelig hvor ulik risikopersepsjon de ulike partene har. De skiller seg tydelig fra hverandre når det gjelder syn på trusler og risiko, selv om de begge ønsker en generell bevæpning.

Njå et al. (2020) peker spesielt på dette med kunnskapsgrunnlag når det kommer til å gi uttrykk for risiko, og at den må diskuteres og fremheves. Det er klar at PST som jobber med terrorisme og nasjonal sikkerhet daglig har større innblikk og mer inngående kunnskap om dette temaet. Og PF som skal representerer polititjenestepersoner som kjenner hvor «skoen trykker» i den daglige tjeneste har stor innsikt i hvilke utfordringer de møter på.

Kunnskapsgrunnlaget er derfor svært varierende og spisset mot enkelte områder hos noen av partene. Jeg tror også at det er dette som gjenspeiles i de konkrete partene sine vurderinger og konklusjoner når det kommer til trusler og risiko. Bevæpningsutvalget har forsøkt å innhente informasjon fra flere hold i prosessen sin, men det kan virke som at dette kunne blitt gjort på en bedre måte. Da både PST og POD går delvis i mot det som utvalget har nevnt om deres syn på trusselbildet.

I en førkrisefase er helt sentralt å forebygge, forberede og etablere beredskaps- strukturer og ressurser. Her skal man blant annet identifisere mulige trusler og potensielle risikoer. For meg virker det som om alle dokumentene jeg har analysert har vurdert terrorisme som en potensiell risiko. Der det derimot er store forskjeller på hvilke fokusområder de ulike partene har på denne risikoen. Hvor bevæpningsutvalget fokuserer mye på sannsynligheten, og hvor sjeldent denne typen kriser inntreffer. Samtidig som de påpeker at Norge ikke er et utpekt terrormål. Her kan motsetningene hos PST og PF som fokuserer i mye større grad på konsekvensene til den potensielle risikoen. De påpeker at grunnsikring uansett må være på plass, og i arbeidet med risiko kan man ikke bare ta innover seg historiske erfaringer, men også ta høyde for overraskelser og usikkerhet. På spørsmålet om beredskapen i Norge er god nok, konkluderer både PST, PF og POD om at den ikke er det og at det må gjøres endringer. Hvorav PST og PF ønsker seg et generelt bevæpnet politi som del av denne løsningen.

Sett opp mot beredskapsfasene er risikoanalyse første fase. Hvor identifisering av farer og trusler er nødvendig. I mine utvalgte dokumenter får terrorisme veldig stor plass i diskusjonen om fremtidens trusselbilde. Annen kriminalitet, og ustabile psykisk syke personer blir også nevnt. Spesielt av bevæpningsutvalget blir trusselen som psykiske syke utgjør kraftig neddryssset. Her blir politiets fremtoning med disse og treningen deres nevnt som et mulig problem. Flere politidistrikter nevner derimot dette som en reel trussel i flere situasjoner. Sett i lys av hendelsene som har utspilt seg i Oslo og Kongsberg som nevnt innledningsvis er dette en mulig problemstilling. Om ikke det er grunn alene til å få bevæpnet politi, burde det kanskje fått større plass i diskusjonene om fremtidens trusselbilder. Sett i etterkant er dette en spesifikk trussel for både politiet og publikum. Ser man mot andre land er gjengkriminalitet også en mulig trussel for nasjonen, hvor naboland som Sverige har store utfordringer. Har argumentasjonen i dokumentene låst seg for mye til sjeldenhetens hendelser i form av terrorisme, hvor konsekvensene er potensielt katastrofale og dermed utelukket andre potensielt farlige situasjoner som politiet står ovenfor nesten daglig?

For å vurdere partene sine konklusjoner opp mot mitt forskningsspørsmål nr. 3, «*Hvilke føringer gir nye trusselbilder om bevæpning av politiet?*». Konkluderte tre av de fire analyserte dokumentene for at dagens trusselbilde krever en endring i dagens bevæpningsmodell. Hvor PST og PF ønsket generell bevæpning av Norsk politi.

7.2 Hvordan påvirker et ubevæpnet politi deres beredskap i akutte situasjoner?

Når man i dette tilfelle skal vurdere de ulike dokumentene sine konklusjoner på bevæpning sett opp mot beredskapsmessige hensyn, er det også her store forskjeller. Utvalget mener bevæpning ikke vil utgjøre en betydelig forskjell under eksempelvis terrorangrep. Både PST, PF og POD er av den motsatte oppfattelse, og mener en generell bevæpning vil utgjøre en forskjell på både responstid og oppdragsløsning som potensielt kan føre til mindre skade. De mener det er nødvendig med hurtig respons av bevæpnet politi for å begrense skaden av enkelte pågående angrep. POD diskuterer derimot også noen ulemper ved generell bevæpning som vil bli diskutert i neste avsnitt om risiko for uønskede hendelser.

Noe jeg fant interessant i innholdsanalysen når det kommer til beredskap, er relatert til dokumentene sin argumentasjon om makt. Makt er særlig relevant fordi politiet kjennetegnes av at de har statens monopol på bruk av fysisk makt og tvang overfor publikum (Finstad 2014; Larsson, Gundhus & Granér 2007). Spørsmålet om politiets bevæpning er således et vanskelig og omfattende spørsmål. Det handler om den mest alvorlige formen for maktanvendelse, og om situasjoner hvor ett onde ofte må veies mot et annet onde. Diskusjonen rundt maktanvendelse og skytevåpen som maktmiddel er nærmest fraværende. Bevæpningsutvalget forklarer maktpyramiden og går gjennom prinsipper for maktbruk, men det blir ikke brukt som argument i selve drøftingen. Fordi dokumentene senterer ikke synet rundt anvendelse av makt, men heller om hvorvidt skytevåpen som daglig båret maktmiddel har noe betydning. Jeg hadde trodd diskusjonene i større grad skulle dreie seg om hvorvidt skytevåpen på hoften kan føre til et uønsket maktforhold. Derimot er det stort fokus på bevæpningsutvalget sin side om generell bevæpning vil ha noe betydning i det hele tatt, i de fleste situasjoner. PST, PF og på flere punkter og POD mener generell bevæpning kan ha positiv betydning mellom liv og død i noen situasjoner. Argumentasjonen rundt beredskapsperspektivet av bevæpningsdebatten diskuterer om det vil føre til en økt sikkerhet eller en uønsket risiko for både politi og publikum.

Utvalget mener at ordningen med fremskutt lagring gir god tilgang til skytevåpen dersom det er behov. Det innebærer at innsatspersonell i løpet av kort tid kan gå fra å være ubevæpnet til å bevæpne seg, og være i stand til å håndtere vanskelige situasjoner med skytevåpen (NOU 2017:9. s.85). Når det kommer til responstid på oppdrag mener utvalget at tilstrekkelig bemanning er helt avgjørende for å kunne sikre et raskt responderende politi med god oppdragsløsning. Utvalget vurderer det slik at i flertallet av terrorhendelser vil forskjellen på fremskutt lagring og generell bevæpning være veldig begrenset. De er i den oppfatning at det ikke foreligger noe i trusselbildet som tilsier at det er behov for endringer i dagens bevæpningsordning (s.128). PST mener derfor at ekstreme islamistiske terrorister, med motivasjon om å oppnå størst mulig skade, uten hensyn til egen sikkerhet, gir et svært begrenset forhandlingsrom og utfordrer dagens ordning med fremskutt lagring. De viser til angrep som ble gjennomført i Nice, London, Spania og Finland de siste årene hvor effekten av rask respons fra bevæpnet politi ble synliggjort (Høring PST, NOU 2017:9). POD sin oppfatning er at det vil være nødvendig med hurtig respons av bevæpnet politi for å begrense skaden av enkelte pågående angrep. Dette viser også terrorangrepene som har skjedd i Vest-Europa de siste årene. Likevel er det som noen politidistrikt viser til vanskelig å eliminere

enhver risiko, og spørsmålet er om norsk politi bør øke grunnberedskapen ytterligere med en annen bevæpningsmodell med økt bevæpning (Høring POD, NOU 2017:9, s.10). PF mener det vil utgjøre en forskjell dersom politiet bærer skytevåpen på kroppen, og ikke nedlåst i tjenestekjøretøyene slik som det er nå. Det vises til at flere terrorangrep blir stanset av nettopp ordinært politi som er generelt bevæpnet. PF sier at permanent bevæpning heller ikke vil forhindre terrorisme, men at det nå finnes mange eksempler hvor nettopp bevæpning har begrenset skadeomfanget kraftig. Generell bevæpning redder liv i slike situasjoner (Høring PF, NOU 2017:9, s. 8).

Politiet er eksempel på en beredskapsorganisasjon som vi forventer skal agere i en rekke akutte situasjoner. De skal være forberedt på å håndtere ekstraordinære, uforutsette og alvorlige hendelser. Beredskap er dermed både planlagte og forberedende tiltak som gjør oss i stand til å håndtere hendelser (Njå et al. 2020, s. 267). Engen et al (2016, s. 280) mener at formålet er å forutse mulige trusler og utfordringer slik at disse kan håndteres effektivt, for så å etablere nødvendige ressurser og utstyr for å håndtere fremtidige hendelser. Når det kommer til beredskap og sikkerhet, stilles spørsmålet om generell bevæpning av politiet kan fungere som et tiltak for å styrke den nasjonale beredskapen. I beredskapsarbeid kan man dele de ulike fasene inn i sirkulær prosess som vist i illustrasjonen i kapittel 3.3. Grunnleggende arbeid her er etablering av noen akseptkriterier for risiko, samt gjennomføring av risikoanalyser for å skaffe kunnskap om trusler, og kartlegge risiko (Engen et al., 2016, s. 283-284). Et senere steg i prosessen er å gjennomføre en beredskapsanalyse, som omfatter etablering av definerte fare- og ulykkessituasjoner. Her etableres også funksjonskrav til beredskap samt identifikasjon av tiltak for å dimensjonere beredskapen (s. 285-286). Når vi ser på kartlegging av trusler og risiko er de analyserte dokumentene inntil flere av de samme risikoene. Det er derimot uenighet i hvor stor risikoen er, som diskutert i kapittelet ovenfor. Det som også da blir gjeldene under beredskapshensyn, er at de har ulike tiltak for å dimensjonere beredskapen. Utvalget mener fremskutt lagring er et velfungerende tiltak, og peker på økt bemanning som et tiltak for å styrke politiets beredskap. POD diskuterer flere tiltak som kan styrke politiets beredskap og innsatsevne. Blant dem er forsterket objektsikring, styrking av operasjonssentralene, økning i operativt personell, økning i nasjonale beredskapsressurser, økt opplæring av innsatspersonell mv. De mener en annen bevæpningsmodell som åpner for mer bevæpning vil styrke grunnberedskapen (Høring POD, NOU 2017:9, s. 10). PF og PST er for generell bevæpning som tiltak for å dimensjonere beredskapen. Det er dermed også her

uenigheter om hva som anses som nødvendige ressurser og utstyr for å håndtere fremtidens situasjoner.

For å diskutere beredskapshensyn opp mot konkrete hendelser som har skjedd i nyere tid, vil jeg bruke Kongsberg og Bislett hendelsene fra 2021 som eksempler. Disse er nevnt i kapittelet om 4.6. På Kongsberg drapene går det fem minutter fra den første meldingen om hendelsen til første patrulje får øye på gjerningsmannen. Etter meldingen om mann med pil og bue loggføres, sendes en patrulje til stedet, og det blir besluttet bevæpning. Umiddelbart etter sendes det tre patruljer til stedet. Han anropes, men mistes av syne. Like etter er de i kontakt med mannen på nytt, og de blir da beskyttet av flere piler. Dette gjør at de mister kontakt med ham, og han kommer seg unna. I minuttene etter ble flere skadd og drept, før han ble pågrepet. Fem personer ble bekreftet drept som følge av hendelsen (Vege & Fosse, 2021). I Bislett hendelsen får politiet melding om hva som foregår, og operasjonssentralen ser de har en patrulje i umiddelbar nærhet. Patruljen varsles mens politiet fortsatt snakker med innringer. Patruljen er på stedet veldig raskt og går umiddelbart i aksjon. De kjører inn i situasjonen og plasserer politibilen mellom kvinnen og mannen. Politiet forsøker å stanse gjerningsmannen flere ganger ved å kjøre på ham. Politiet kjører inn i veggen rett utenfor Bislett Blomster. Gjerningsmannen åpner døren til politibilen og går til angrep på politiet med kniv. I den forbindelse avfyrrer en av politibetjentene flere skudd. Gjerningsmannen ble senere erklært død som følge av skadene politiet påførte ham. Gjerningsmannen har tidligere vært dømt for drapsforsøk og tvunget psykisk helsevern (VG, 2021).

For å vurdere disse to hendelsene opp mot krisetypologi og beredskapshensyn er det en klar forskjell. En definisjon på krise som jeg anser som relevant for min oppgave peker på trusselen, tidspress, usikkerhet og beslutningstaking (Engen et al., 2016, s. 259-261). Krisehåndtering medfølger også enhver krise, og handler om å fatte kritiske beslutninger under stor grad av usikkerhet. Usikkerheten kommer ofte av at noe uforutsett har skjedd. God krisehåndtering kjennetegnes ofte av hvor bra man håndterer det uventete (s. 314). Hendelsene er utvilsomt to krisesituasjoner som krever nødvendig krisehåndtering. Begge vekket også liv i debatten om bevæpning igjen, men det er noe som skiller dem. Kongsberg hendelsen kan sees på som en mer «planlagt» aksjon fra politiets side. De får melding om bevæpning, og også om å ta på seg verneutstyr for å møte trusselen om mann med pil og bue. Her får politiet enn viss forberedelse, og stiller bevæpnet til oppdraget. I Bislett hendelsen

kjører nærmeste patrulje nærmest umiddelbart inn i situasjonen, uten å være bevæpnet. De bruker bilen som maktmiddel ved å forsettlig kjøre på gjerningspersonen. Dette får store konsekvenser da mannen angriper politiet med kniv i deres egen bil, og de ender opp med å skyte mannen flere ganger på kloss hold. Det er disse raskt brennende krisene som kanskje oftest presenterer forskjellen mellom fremskutt lagring og generell bevæpning. Når man plutselig står oppi en akutt situasjon, da vil forskjellen på skytevåpen båret på hoften eller nedlåst i kjøretøyet være stor. I begge disse tilfellene var krisens utviklingshastighet hurtig, men som førte til liten eller ingen forberedelse for patruljen på Bislett. Spørsmålet er om de ekstra sekundene man bruker på å låse opp skytevåpen fra våpenskrinet i bilen kan ha betydning i slike situasjoner. Det er vanskelig å evaluere og vurdere slike situasjoner i etterkant og komme frem til en entydig konklusjon. Slike hendelser og andre akutte situasjoner i den daglige tjenesten blir lite vektlagt i de analyserte dokumentene.

Skal man se dette opp mot mitt forskningsspørsmål nr.1 om «*Hvordan påvirker et ubevæpnet politi deres beredskap i akutte situasjoner?*». Ser man at bevæpningsutvalget mener at fremskutt lagring har vist seg å fungere godt i akutte situasjoner, og viser til at en generell bevæpning ikke vil utgjøre noe betydelig forskjell på å styrke politiets beredskap. PST, PF og POD deler samme mening om at det ikke er tilstrekkelig med dagens bevæpningsordning, og at en generell bevæpning vil styrke politiets beredskap. De mener at et bevæpnet politi vil kunne utgjøre en forskjell i akutte situasjoner der det står om sekunder mellom liv og død.

7.3 Hva er de sikkerhetsmessig største utfordringene med en generell bevæpning?

Utvalget viser til episoder hvor vådeskudd har påført personskader og andre som har hatt stort skadepotensiale. Risiko for at tjenestepersoner skal bli fratatt eget skytevåpen er også en problemstilling som nevnes. Bevæpningsutvalget diskuterer også hvordan generell bevæpning kan potensielt påvirke oppdragsløsningen på en negativ måte. Blant annet blir svekket styring og ledelse av oppdrag nevnt som eksempel. Individuelle forskjeller gjorde at noen følte en trygghet, og bedre egensikkerhet, mens andre kjente på en årvåkenhet og ubehag spesielt i større folkemengder (NOU 2017:9, s. 125). PST og derunder livvaktjenesten har god erfaring med lading og tømning av våpen ved tjenestestedets oppstart og slutt. PST har ikke opplevd at det har gått av vådeskudd i forbindelse med lading eller tømning av våpen. PST fokuserer på de positive endringene som kan medfølge fast bevæpnet ordinært politi (Høring PST, NOU

2017:9, s. 9). PF argumenterer for at økningen i antall vådeskudd er mer enn akseptabel og langt under hva man kunne forvente. Når det gjelder å bli fratatt våpenet, viser de til utvalgets funn og kommenterer da at det gjaldt svært få situasjoner og at ingen lyktes i å frata politiet våpenet. PF uttaler da at bevæpningsutvalget ikke nevner dette spesifikt, men heller fokuserte på mulige konsekvenser av denne type uønsket hendelse (Høring PF, NOU 2017:9, s. 9). PF er også under denne tematikken totalt uenige i flere av utsagnene til bevæpningsutvalget. Og viser til alle de positive sidene ved den midlertidige bevæpningen av norsk politi. PF og PST har samme syn på problemstillingen vedrørende vådeskudd og risiko for å bli fratatt våpen i tjenesten. POD kommenterer at det er grunn til å tro at risikoen for vådeskudd generelt vil øke med økt bevæpning. Når det gjelder å bli fratatt våpen i tjeneste, har de ikke kjennskap til at noen har lyktes i å ta våpenet fra en tjenesteperson i Norge. De er derimot av den oppfatning at økt bevæpning vil innebære at flere tjenestepersoner vil bli eksponert for situasjoner i den daglige tjeneste hvor dette er en konkret fare. POD mener også sammenlignet med bevæpningsutvalget at det er grunn til å tro at risikoen for å bli fratatt våpenet generelt sett vil øke med en økt bevæpning (Høring POD, NOU 2017:9, s. 9-11).

For å diskutere deres argumenter opp mot hverandre ser man at bevæpningsutvalget og POD argumenterer for at det er sannsynlig at det vil bli en økning i vådeskudd og antall forsøk på å frata politiet skytevåpen i hylster. Dette viser de også til på bakgrunn av hendelser som har skjedd under den midlertidige bevæpningen. PST og PF viser til hvordan vådeskudd kan forekomme i kontrollerte former ved lading og tømning på tjenestested hvor de ikke utgjør fare for seg selv eller andre. Det påpekes også at det heller aldri skjedde en slik hendelse som det uttrykkes fare for når det er snakk om fratakelse av tjenestevåpen. Igjen er fokusområdene til de ulike aktørene vidt forskjellige. Den ene siden fokuserer på risikoene, og mulige konsekvenser for disse hendelsene. Den andre siden bruker erfaring og historiske data når de mener det ikke har oppstått en situasjon der politiet har blitt fratatt våpen, samt at vådeskudd blant livvakter i PST heller ikke har forekommet. Det blir også diskutert endret oppdragsløsning av bevæpningsutvalget, hvor ledere blir utelatt fra oppdragsløsning. Dette mener derimot PF har med oppdragsløsning generelt å gjøre, at det er ulikheter når det kommer til hvordan distriktene praktiserer tjenesteoppdrag. Og at dette ikke kan vurderes utelukkende opp mot spørsmålet om bevæpning.

Skal man se til risikoen for uønskede hendelser som vil medfølge en generell bevæpning, er både sannsynlighet, konsekvens, usikkerhet og kunnskapsgrunnlag sentralt å diskutere. Det

kan fra bevæpningsutvalget og POD sin side sees på som at sannsynligheten er at det er en reel fare for slike uønskede hendelser. Det har skjedd episoder under den midlertidige bevæpningen hvor noen ble skadet og andre som hadde stort skadepotensial. Så konsekvensene kan bli i verste fall dødelige. Kunnskapsgrunnlaget de diskuterer på er gitt av erfaringene fra den midlertidige bevæpningen. PST og PF sine uttalelser viser hvor lav sannsynligheten er for slike hendelser, hvor faren for skade ved vådeskudd nærmest elimineres ved at det gjennomføres i kontrollerte former, og ved at ingen har blitt fratatt skytevåpen under perioden med bevæpning. Det samme gjelder da for konsekvensene som blir betydelig redusert ved å gjøre lade og tømme prosedyre i kontrollerte former. Kunnskapsgrunnlaget er gitt på bakgrunn av den midlertidige bevæpningen, og PST sitt erfaringsgrunnlag med livvaktstjenesten. Usikkerhetene rundt konklusjonene blir ikke diskutert noe videre i noen av dokumentene.

Når det kommer til sikkerhet for både publikum og polititjenestepersoner nevnes risikoen for uønskede hendelser. Sikkerhet kan defineres som en situasjon hvor et spesifikt sett av farer motvirkes eller minimeres (Ericson & Haggerty, 1997, s. 85). Spesielt relevant blir begrepet «security» eller sikring på norsk som innebærer beskyttelse mot terrorisme eller andre ondsinnede handlinger (Jore, 2015). Sikring i forbindelse med samfunnssikkerhet og politiets egensikkerhet er viktige komponenter i spørsmålet om et bevæpnet politi. I de analyserte dokumentene er det vektlagt uønskede hendelser i form av fratakelse av våpen, vådeskudd og endret oppdragsløsning. Spesielt sett fra bevæpningsutvalgets rapport er det lite argumentasjon rundt bevæpning sett opp mot samfunnssikkerhet og politiets egensikkerhet. I politiets egen forskning på politiets holdninger til bevæpning viser tall fra 2017 at et stort flertall, og 80% svarte «ja» til at politiet burde være generelt bevæpnet. 15% svarte «nei» og 5% tok ikke stilling til spørsmålet (Thomassen, 2019, s. 27). Dette til forskjell fra undersøkelser fra 2011 hvor omtrent 60% var imot, 20% var for, mens 20% ikke hadde tatt stilling til spørsmålet (Finstad, 2015, s. 229). Det er en firedobling av polititjenestepersoner som ønsker generell bevæpning på seks år. Dette sier kanskje noe om behovet, når de som er i daglig tjeneste uttrykker seg så tydelig for. Antall oppdrag med bevæpningstillatelse har også femdoblet seg de siste 10 årene (Politidirektoratet, 2020). PST og PF diskuterer dette med egensikkerhet og generell sikkerhet noe i sine høringssvar, men det har fått en relativt liten del i diskusjonene. Det skjedde ingen fratakelse av skytevåpen i perioden med midlertidig bevæpning, og antall vådeskudd ble nevnt som lavt sett opp mot den betydelige økningen i

våpenhåndtering. Sikkerhetsaspektet for politiet og også publikum ble ikke fokusert på i like stor grad. Hvor mye har bevæpning å si for politiets egensikkerhet?

Disse uønskede hendelsene kan bli diskutert mot mitt forskningsspørsmål nr. 2 «*Hva er de sikkerhetsmessig største utfordringene med en generell bevæpning?*». Hvor vådeskudd, fratakelse av tjenestevåpen og endret oppdragsløsning er nevnt som tre potensielle utfordringer en generell bevæpning kan medføre. Det argumenteres noe forskjellig i alle de fire dokumentene jeg har lagt til grunn for min analyse, men det er i all hovedsak disse problemstillingene som blir nevnt flere ganger. Det er tydelig at utvalget og POD ser tydelige sikkerhetsmessige utfordringer, og som på bakgrunn av det konkluderer med at de ikke ønsker en generell bevæpning. PST og PF som ikke ser på disse mulige uønskede hendelsene som noe stor utfordring og fokuserer heller på de positive effektene av en generell bevæpning.

8 Konklusjon

Problemstillingen for oppgaven min har vært følgende:

«Hvorfor er ikke norsk politi generelt bevæpnet?»

Med tilhørende forskningsspørsmål:

1: Hvordan påvirker et ubevæpnet politi deres beredskap i akutte situasjoner?

2: Hva er de sikkerhetsmessig største utfordringene med en generell bevæpning?

3: Hvilke føringer gir nye trusselbilder om bevæpning av politiet?

Jeg fant forskningsspørsmålene mine godt egnet til å dekke de store linjene i debatten om bevæpning når det gjelder sikkerhet og beredskap. De belyser ulike sider av debatten, knyttet opp mot min hovedproblemstilling for oppgaven. Opp mot det første forskningsspørsmålet er det tydelig at bevæpningsutvalget mener bevæpningsordningen med fremskutt lagring har vist seg å fungere godt i en årrekke, også i akutte situasjoner. PST, PF og POD deler derimot en annen mening, og mener dagens bevæpningsordning ikke er tilstrekkelig når det kommer til politiets beredskap. Hvorav PST og PF mener at et generelt bevæpnet politi vil være løsningen. De påpeker at dette vil styrke politiets beredskap og deres respons i akutte situasjoner.

Det andre forskningsspørsmålet tar for seg sikkerhetsmessige utfordringer som medfølger bevæpning. Her blir vådeskudd, fratakelse av tjenestevåpen og endret oppdragsløsning nevnt som tre utfordringer med en generell bevæpning. Bevæpningsutvalget og POD ser tydelige utfordringer her, og påpeker hendelser som har utspilt i løpet av den midlertidige bevæpningen hvor skadepotensialet var stort. De konkluderer derfor med at de ikke ønsker seg en generell bevæpning av politiet. PST og PF ser ikke på disse potensielle uønskede hendelsene som en stor utfordring. De fokuserer på sjeldenheten av disse hendelsene, og at faren ved vådeskudd nærmest minimeres dersom man gjennomfører lading og tømming av våpen på tjenestestedet. Samt at fratakelse av tjenestevåpenet med de nye hylstrene til politiet

også minimeres. De konkluderer derfor med at de ønsker seg en generell bevæpning av politiet i Norge.

Det tredje forskningsspørsmålet stiller spørsmålet om nye trusselbilder i samfunnet tilsier en endring i dagens bevæpningsordning. Her blir endringer i samfunns-, kriminalitets- og terrorutvikling en sentral del av dokumentenes argumentasjon. Tre av de fire analyserte dokumentene taler for at dagens trusselbilde tilsier en endring i dagens bevæpningsmodell. Det er fokus på at trusselbildet er dynamisk og i stadig endring. Endring i terrorangrepenes modus operandi, med småskalaangrep utført av enkeltaktører blir nevnt som en trussel. Bevæpningsutvalget er alene i sin konklusjon om at dagens trusselbilde ikke krever endring i bevæpningspraksisen. De poengterer i sin argumentasjon at Norge ikke er et prioritert terrormål.

For å vurdere hovedproblemstillingen om «Hvorfor er ikke norsk politi generelt bevæpnet», blir det nødvendig å se på forskningsspørsmålenes konklusjoner. Mitt fokusområde har vært å vurdere generell bevæpning opp mot beredskaps- og sikkerhetsmessige hensyn. Publikums syn på bevæpning, deres opplevde trygghet, politiets tradisjon med sivilt preg m.m har ikke blitt tatt i betraktning i denne oppgaven. For å vurdere min hovedproblemstilling, formulerte jeg noen forskningsspørsmål, og derifra laget kategorier for innholdsanalysen. Disse kategoriene ble representert som nasjonal sikkerhet, beredskapshensyn og risiko for uønskede hendelser. Jeg har presentert konklusjonene som ble fremstilt i dokumentene jeg har analysert til hvert forskningsspørsmål.

Jeg trodde på forhånd det skulle være mindre nyanser mellom aktørenes argumenter og konklusjoner på spørsmålet om generell bevæpning. Det var derfor veldig overraskende at det var så store forskjeller og uenigheter da jeg gjennomførte innholdsanalysen. Jeg syns ikke det har vært fremstilt slik i media, eller i avgjørelsene som ble tatt om å beholde fremskutt lagring. Det er bevæpningsutvalgets egen rapport som har vært diskutert, og som også ligger til grunn for avgjørelsen om å fortsette med fremskutt lagring som bevæpningsordning. Derimot er det flere høringsvar til bevæpningsutvalgets rapport som direkte motsier deres fremleggelser og konklusjoner. Både når det kommer til bevæpning sett opp mot den nasjonale sikkerheten, de beredskapsmessige hensynene og også risikoen for uønskede hendelser. Dette kommer frem av både vår nasjonale sikkerhetstjeneste, politidistrikter med erfaringer på overordnende nivå og politiets fellesforbund som representerer norske

polititjenestepersoner. Hvor mye hvert av høringsinnspillene har blitt vektlagt i politikernes avgjørelse fremkommer ikke. Jeg mener at det er på høy tid, med en nye runde på spørsmålet om hvorfor norsk politi ikke er bevæpnet, hvor innspill og bidrag fra sentrale parter vil bli vektlagt og diskutert. Spesielt sett opp mot de to nylige hendelsene som har rammet Norge det siste året.

For å konkludere på oppgaven og problemstillingen om hvorfor norsk politi ikke er generelt bevæpnet. Syns jeg spesielt det er to funn som er helt sentrale. Det første er hvordan ulikt kunnskapsgrunnlag, ståsted, forståelse og risikopersepsjon gjør at risikovurderingen blir totalt forskjellig i de analyserte dokumentene. Dette gjør at vurderingen av trusselbilde sett i forhold til bevæpning blir diskutert på ulike hold i alle dokumentene. Sannsynligheten med tilhørende konsekvenser blir vurdert helt ulikt. Det som da blir neste funn er at de tiltakene som vurderes som dimensjonerende for politiets beredskap, også blir helt ulike. Hvor PST og PF anser generell bevæpning som et nødvendig tiltak. Ser POD en annen løsning hvor man åpner for mer bevæpning i særskilte områder. Bevæpningsutvalget mener derimot at den eksisterende løsningen med fremskutt lagring er tilstrekkelig, og diskuterer økt bemanning som et mulig tiltak for å styrke politiets beredskap. Det er tydelig at det er store kontraster, uenigheter og utfordringer med avgjørelser når det kommer til ett så stort og betydningsfullt spørsmål for norsk politi, men også det norske folk.

9 Videre forskning

Funnene fra denne oppgaven, samt områder som ikke er dekket her, åpner opp for videre forskning som kan være interessant. Risikoen tilknyttet psykiatri relaterte oppdrag fikk ikke stor plass i argumentasjonen i de analyserte dokumentene. Dette er et tema som har blitt enda mer relevant etter 2017 når dokumentene ble skrevet. Helt konkret opp mot de to episodene på Bislett og Kongsberg som diskutert tidligere i oppgaven. Oppdragsmengden relatert til psykiatri har også økt betraktelig de siste årene, og det hadde vært interessant å sett på risiko og erfaringer tilknyttet slike oppdrag. Andre relevante tema som ikke har blitt vektlagt tilstrekkelig i dokumentene, er politiets egensikkerhet. Hvor stor forskjell vil bevæpning i daglig tjeneste utgjøre for den enkeltes polititjenestepersons sikkerhet? Risiko for uønskede hendelser ble diskutert, men er et potensielt våpenkappløp mellom politiet og de kriminelle en enda større utfordring enn vådeskudd? Dette er et område som mangler forskning og som er høyst aktuelt å se nærmere på. Mer forskning og data fra de to periodene hvor politiet var midlertidig bevæpnet over en lengre periode, utgjør tilgjengeligheten stor forskjell på bruk av skytevåpen? Det er utallige vinklinger relatert til spørsmålet om generell bevæpning som ikke er tilstrekkelig belyst av forskning. En helt annen vinkling enn den jeg har hatt kan gå på publikums holdninger, og politiets grunnprinsipp som omhandler samspill med publikum. Eller dilemmaet knyttet til politiets grunnprinsipp som sier at politiet skal ha et sivilt preg, vil dette prinsippet brytes dersom politiet bærer skytevåpen på hoften i daglig tjeneste?

Litteraturliste:

- Ali, I., Silseth, I., Sundby, J. C., Mordt, H., Mjaaland, O., Holm-Nilsen, S., Jørstad, R. H., Myrseth, M. N., Henden, A & Bakken, J. D. (2021, 9. nov). Mann skutt og drept av politiet – permisjonen begynte for ett døgn siden. *NRK*.
<https://www.nrk.no/osloogviken/mann-skutt-av-politiet-i-oslo-1.15722901>
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion : vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod* (2. uppl. utg.). Lund: Studentlitteratur.
- Aubert, V. (1985). *Det skjulte samfunn*. Universitetsforlaget.
- Aven, T. (2015). *Risikostyring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aven, T. & Renn, O. (2009, 20 januar). *On risk defined as an event where the outcome is uncertain*. Journal of Risk Research. (Vol. 12, Issue 1).
- Aven, T., Boyesen, M., Njå, O., Olsen, K. H. & Sandve, K. (2004). *Samfunnssikkerhet*. Oslo: Universitetsforlag.
- Barland, B., Høvik, J., Myhrer, T. G. og Thomassen, G. (2017). *Som før, men TRYGGERE – Politiets vurdering av 14 måneders midlertidig bevæpning*. Oslo: Politihøgskolen.
- Beck, U. (1997). *Risikosamfundet: på vej mod en ny modernitet*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Belur, J. (2010). *Permission to shoot? Police use of deadly force in democracies*. Springer.
<https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4419-0975-6>
- Best, D. & Quigley, A. (2003). *Shootings by the police: What predicts when a firearms officer in England and Wales will pull the trigger?* Policing and Society, 13(4).
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1043946032000116000>
- Bowen, G. A. (2009). *Document analysis as a qualitative research method*. Qualitative Research Journal, 9(2). Hentet fra:
https://www.researchgate.net/publication/240807798_Document_Analysis_as_a_Qualitative_Research_Method
- Boyesen, M. (2003). *Risikopersepsjon. En innføring i fagfeltet*. Oslo: Cappelenhamm Akademisk.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming* (2. Utgave).
- Danermark, B., Ekstrom, M., Jakobsen, L., & Karlsson, J. C. (2005). *Explaining Society: An Introduction to Critical Realism in the Social Sciences*: Taylor and Francis. Routledge.
- Engelstad, F. (2010. 25. november) «Hva er makt?». Samfunnsvitenskapelige fakultet. Rapport 57. Universitetet i Oslo. Hentet fra:

<https://www.sv.uio.no/mutr/publikasjoner/rapporter/rapp2003/rappport57/index-HVA.html>

- Engelstad, F. (2022, 13. april). *Makt*. I Store norske leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/makt>
- Ericson, R. V. & Haggerty, K. D. (1997). *Policing the risk society*. Oxford: Clarendon Press.
- Eriksen, J., Rake, E.L. & Sommer, M. (2021). Beredskapsanalyse. Cappelen damm akademisk.
- Finstad, L (2012): *Hva mener innsatspersonell om generell bevæpning?* Resultater fra en spørreundersøkelse til IP-godkjente 1-5. Rapport til Bevæpningsutvalget 12.oktober 2012. Politiets Fellesforbund.
- Finstad, L. (2014): “*Det konfliktfylte politiarbeidet*”, i: Larsson, P., Oppen, I., . Gundhus og Granér, R. (red.): Innføring i politivitenskap. Cappelen Damm Akademisk.
- Finstad, L. (2015): “Det enkleste er ikke pistol”, i: Lars Korsell, Paul Larsson og Jan G. Christophersen (red.): *Ekstraordinære tider: Festskrift til Per Ole Johansen*. Novus Forlag.
- Finstad, L. (2015). *Det enkleste er ikke pistol*. I L. Korsell, P. Larsson, & J. G. Christophersen (Red.), *Ekstraordinære tider: festskrift til Per Ole Johannesen*. Novus Forlag.
- Fossheim, K., Vatne, L. R. & Sunde, F. (2021, 11. nov). Hentet frem våpenet i siste liten. TV2. <https://www.tv2.no/nyheter/14350649/>
- Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. (2007). *Educational Research: An Introduction* (8th. Ed.). New York: Longman Publishers.
- Gjone, G. (2022, 18. februar). *Politiet*. I Store norske leksikon. <https://snl.no/politiet>
- Grindheim, K. & Inderhaug, E. (2022, 14 feb). Setter ned bevæpningsutvalg. *Politiforum*. <https://www.politiforum.no/bevaepning/setter-ned-bevaepningsutvalg/222845>
- Grue, J. (2015). *Teori i praksis. Analysestrategier i akademisk arbeid*. Fagbokforlaget.
- Hart, P. & Boin, A. (2001). *Between Crisis and Normalcy: The Long Shadow of Post-Crisis Politics*. In Rosenthal, U., Boin, A & Comfort, L. K (Eds.), *Managing crises: Threats, dilemmas, opportunities* (pp. 28–46). Charles C. Thomas.
- Hendy, R. (2014): “*Routinely armed and unarmed police: what can the Scandinavian experience teach us?*”. *Policing. A Journal of Policy and Practice*. https://www.researchgate.net/publication/260877547_Routinely_Armed_and_Unarmed_Police_What_can_the_Scandinavian_Experience_Teach_us
- Henriksen, S. E. & Kruke, B. I. (2020). *Norwegian Police Use of Firearms: Critical Decision-Making in Dynamic and Stressful Situations*. *Nordic Journal of Studies in*

Policing, Vol 7, No. 2. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2703-7045-2020-02-03>

- Hessen, F. D. & Baraldsnes, R. (2021, 12. november). Justisministeren om bevæpningsdebatten: – Har registrert innspillene. TV2. <https://www.tv2.no/a/14354819/>
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring : innføring i metode for helse- og sosialfagene*. (3.utg). Cappelen damm akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2006). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg). Abstrakt forlag.
- Johansen, P. O. (1989). *Samfunnets pansrede neve*. Gyldendal norsk forlag.
- Jore, S. H., Njå, O. (2010). *Risk of Terrorism: A Scientifically Valid Phenomenon or a Wild Guess? The Impact of Different Approaches to Risk Assessment*. Cadaad. Vol 4 (2).
- Jore, S.H. (2015). *Challengers of Building Societal Resilience through Organizational Security*. University og Stavanger.
- Jore, S.H. (2019). *The Multifaceted Aspect of Uncertainty – the Significance of Addressing Uncertainty in the Management of the Transboundary Wicked Problem of Terrorism*. Proceedings of the 29th European Safety and Reliability Conference.
- Knutsson, J. & Norée, A. (2010): “*Police use of firearms in the Nordic countries: A comparison*” in: J. B. Kuhns & J Knutsson (red.): *Police use of force: A global perspective*. Praeger security international.
- Knutsson, J., Elholm, T., Holmberg, L., Frande, D., Åminne, C.-G., Lounaskorpi, J., et al. (2005). *Politiets bruk av skytevåpen i Norden*. (J. Knutsson, Red.) Politihøgskolen.
- Lie, A. L. (2010). «*Politiets bruk av fysisk makt*». Politihøgskolen Oslo. <https://pfs.brage.unit.no/pfs-xmlui/bitstream/handle/11250/175066/Politiets%20bruk%20av%20fysisk%20makt%20.pdf?sequence=1>
- Minde, I.W. (2020). «*Hva er makt?*». Studieweb.no. <https://studieweb.no/hva-er-makt/>
- Myhrer, T. G. (2005). *Som siste utvei*. Universitetsforlaget.
- Myhrer, T. G. (2016). *Våpeninstruks for politiet. Kommentartutgave*. Universitetsforlaget.
- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier: den skrivende forskeren*. Universitetsforlaget
- Njå, O., Sommer, M., Rake, E. L. & Braut, G. S. (2020). *Samfunnssikkerhet: analyse, styring og evaluering*. Universitetsforlaget.

- NOU 2006:6. (2006). *Når sikkerheten er viktigst — Beskyttelse av landets kritiske infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner*. Justis- og beredskapsdepartementet
- NOU 2017: 9 (2017). *Politi og bevæpning*. Legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet. <https://www.regjeringen.no>.
- NOU 2017:9 – Høring. (2017). *Politi og bevæpning*. Høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 30.11.2017. <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/02-horinger-og-svar/bevapning/horingssvar-politi-og-bevapning.pdf>
- NOU 2017:9 – Høring. (2017). *Politi og bevæpning*. Hørings svar fra Politiets fellesforbund 07.11.2017. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---nou-20179-politiet-og-bevapning/id2554465/?uid=dc4f7101-2dd1-4892-9f59-62fdc594a95f>
- NOU 2017:9 – Høring. (2017). *Politi og bevæpning*. Hørings svar fra Politidirektoratet 30.11.2017. <https://www.regjeringen.no/contentassets/0c6d165c36304010b5c604ccad46c2aa/politi-direktoratet.pdf?uid=Politidirektoratet.pdf>
- NOU 2017:9 – Høring. (2017). *Politi og bevæpning*. Hørings svar fra Politiets sikkerhetstjeneste 07.11.2017. https://www.regjeringen.no/contentassets/0c6d165c36304010b5c604ccad46c2aa/politiets-sikkerhetstjeneste.pdf?uid=Politiets_sikkerhetstjeneste
- Pannucci, C. J. & Wilkins, E. G. (2011, 1. august). *Identifying and Avoiding Bias in Research*. Journal of the american society of plastic surgeons. Volume 125, Issue 2. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2917255/>
- Peterson, U., Bertilsson, J., Fredriksson, P., Magnusson, M. & Fransson, P. A. (2017). *Police officer involved shootings—retrospective study of situational characteristics*. Police Practice and Research, 18(3). <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15614263.2017.1291592>
- Politidirektoratet, (2020, 20. april). *Politiets trussel om bruk av skytevåpen og bruk av skytevåpen 2009-2019*. <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/politiets-trussel-om-bruk-av-og-bruk-av-skytevapen-2009---2019.pdf>
- Politiet. (2021). *Bemanningsstatistikk*. <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/tall-og-fakta/bemanning/>
- Politiets Fellesforbund. (2012). *Bevæpning*. <https://pf.no/temaomrader/bevapning>
- Politiets Fellesforbund. (2021, 19. april). *Krever permanent bevæpning*. PF. <https://pf.no/aktuelt/samfunnsansvar/krever-permanent-bevapning>

- Politihøgskolen. (2022). *Bachelor – Politiutdanning*.
<https://www.politihøgskolen.no/bachelor-politiutdanning/>
- Prop. 105 L. (2018-2019). *Endringer i politiloven mv. (bevæpnet patruljering mellom sårbare objekter mv.)* <https://www.regjeringen.no>
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2016). *Research Methods for Business Students* (7 edition)
- Silverman, D. (2006). *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction* (Third edition). Sage Publications
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitativ metode*. (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Thoresen, D. E. (2022, 24 jan). *Makt*. Store norske leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/makt>
- Thuren, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2. utg.). Gyldendal akademiske.
- Tranøy, K. E. (1986). *Vitenskapen, samfunnsmakt og livsform*. Universitetsforlaget.
- Trædal, T. J. (2018, 6. juni). *Regjeringen fikk viljen sin: Det blir permanent punktbevæpning av politiet på utsatte steder*. Politiforum. <https://www.politiforum.no/bevaepning-guro-angell-gimse-lene-vagslid/regjeringen-fikk-viljen-sin-det-blir-permanent-punktbevaepning-av-politiet-pa-utsatte-steder/145597>
- Vege, H. H. & Fosse, A. L. (2021, 14, oktober). Tidslinje for drapene på Kongsberg. *Nettavisen*. Hentet fra: <https://www.nettavisen.no/nyheter/tidslinje-for-drapene-pa-kongsberg/s/12-95-3424190783>
- VG. (2021, 9. november). Knivdrapet på Bislett. *VG*.
https://www.vg.no/spesial/2021/knivangrepet-paa-bislett/?utm_source=vgfront&utm_content=hovedlopet_row2_pos2
- Våpeninstruks for politiet. (2015). *Våpeninstruks for politiet* (FOR-2015-07-02-1088).
<https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2015-07-02-1088>